

Pētījums

Publiskās un privātās partnerības izmantošanas iespējas pašvaldībās

Pētījumu veic biedrība „Publiskās un privātās partnerības asociācija” (PPPA)
sadarbībā ar Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju (RAPLM)

RĪGA 2010

Pateicības:

- Publiskās un Privātās partnerības asociācija un Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija izsaka pateicību **Dacei Likansei** par palīdzību pētījuma tapšanā.
- Publiskās un Privātās partnerības asociācija un Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija izsaka pateicību **Raivim Andersonam** par palīdzību pētījuma tapšanā.
- Publiskās un Privātās partnerības asociācija un Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija izsaka pateicību Valsts reģionālās attīstības aģentūras Analīzes un pētniecības koordinācijas nodaļas analītiķim **Kristapam Prēdelim** par palīdzību pētījuma tapšanā.

SATURS

1. PPP KĀ ATTĪSTĪBAS INSTRUMENTS	4
1.1. PPP definīcija	4
1.2. PPP klasifikācija	4
2. PĒTĪJUMA METODOLOGIJA.....	6
2.1. Pētījuma mērķis	6
2.2. Pētījuma uzdevumi	6
2.3. Pētījuma struktūra un pētījuma metodes	6
3. ESOŠĀS UN NĀKOTNES SITUĀCIJAS IZVĒRTĒJUMS PAŠVALDĪBĀS SAISTĪBĀ AR PPP	9
3.1. Transporta un sakaru nozare	9
3.2. Izglītība, kultūra, sports un sociālā joma.....	13
3.3. Būvniecība un komunālie pakalpojumi	18
3.4. Tūrisms	22
3.5. Pašvaldību budžeta saistības un to iespējas īstenot PPP	24
4. PAŠVALDĪBU VĒLME SADARBOTIES ĪSTENOJOT KOPIĢUS PPP PROJEKTUS	27
4.1. Sadarbību veicinošie faktori	28
4.2. Sadarbību kavējošie faktori	29
5. PAŠVALDĪBU PAŠREIZĒJAIS KOMPETENCES LĪMENIS PPP PROJEKTU REALIZĀCIJĀ.....	31
5.1. Pašvaldību kapacitāte izstrādāt un vadīt PPP projektus.....	31
5.2. Pašvaldību kompetence attiecībā uz PPP regulējošo normatīvā aktu bāzi.....	33
5.3. PPP projektu īstenošanu kavējošie faktori	35
5.4. PPP projektu īstenošanas veicinošie faktori	35
6. PAŠVALDĪBU ATTIEKSME PRET PPP KĀ VIENU NO FUNKCIJU NODROŠINĀŠANAS VEIDIEM.....	37
SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS.....	40
Secinājumi par esošo situāciju un attīstības tendencēm pašvaldībās saistībā ar PPP.....	40
Rekomendācijas.....	43

1. PPP KĀ ATTĪSTĪBAS INSTRUMENTS

1.1. PPP definīcija

Latvijā PPP regulē „Publiskās un privātās partnerības likums” (turpmāk PPP likums), kas stājās spēkā 2009.gada 1.oktobrī. Šajā likumā PPP noteiktā definīcija ir „publiskā un privātā sektora sadarbība[.]”, ko vienlaikus raksturo sekojošas pazīmes:

- „sadarbība notiek starp vienu vai vairākiem publiskajiem partneriem un vienu vai vairākiem publiskās un privātās partnerības procedūrā iesaistītajiem privātajiem partneriem,
- sadarbība notiek, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības būvdarbu veikšanā vai pakalpojumu sniegšanā,
- tā ir ilgtermiņa sadarbība, kas ilgst līdz 30 gadiem, bet šajā likumā paredzētajos gadījumos arī ilgāk,
- publiskais un privātais partneris apvieno un izmanto tam pieejamos resursus (piemēram, īpašumu, finanšu līdzekļus, zināšanas un pieredzi),
- atbildība un riski tiek dalīti starp publisko partneri un privāto partneri”;

Šajā likumā atrunātās normas, kas nosaka PPP darbību, skaidri parāda, ka PPP ir divas iesaistītas puses – publiskā un privātā (juridiskā) persona, kas katra savu iespēju robežās īsteno savas intereses.

1.2. PPP klasifikācija

Balstoties uz PPP likumu, var izšķirt divu veidu PPP modeļus:

- Līgumiskais PPP: „Publiskās un privātās partnerības veids, kurā publiskā sektora un privātā sektora sadarbība notiek, publiskajam partnerim un privātajam partnerim slēdzot un izpildot partnerības iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu.” (PPP likums; 01.10.2009.)
- Institucionālais PPP: „Publiskās un privātās partnerības veids, kurā publiskā sektora un privātā sektora sadarbība notiek, šajā likumā noteiktajā kārtībā kopīgi izveidojot kopsabiedrību, ar kuru kā ar privāto partneri publiskais partneris slēdz partnerības iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu.” (PPP likums; 01.10.2009.)

Sīkāk līgumi iedalās pēc to veidiem:

„Partnerības iepirkuma līgums — publisko būvdarbu līgums (ja tas paredz arī uzceltās būves apsaimniekošanu) vai publisko pakalpojumu līgums (ja tas paredz arī būvdarbus, kas ir šā līguma priekšmeta nebūtiska daļa), kuru noslēdzis publiskais partneris un privātais partneris uz laiku, kas ir ilgāks par pieciem gadiem.”. Šāda veida līgumi parasti tiek slēgti uz termiņu ilgāk par pieciem gadiem, kur maksimālais termiņš ir 30 gadi, ja PPP likumā nav noteikts citādi.

Koncesijas veida līgumi iedalās:

„Būvdarbu koncesijas līgums — līgums, saskaņā ar kuru pēc publiskā partnera pasūtījuma privātais partneris veic būves projektēšanu un Publisko iepirkumu likuma 1.pielikumā minētos būvdarbus vai tikai Publisko iepirkumu likuma 1.pielikumā minētos būvdarbus, kā atlīdzību vai atlīdzības būtiskāko daļu iegūstot tiesības ekspluatēt uzcelto būvi (PPP likuma panta 8.punkts), bet vienlaikus tam tiek nodoti arī šīs būves ekspluatācijas riski [...] vai šo risku būtiskākā daļa;

Pakalpojumu koncesijas līgums — līgums, saskaņā ar kuru pēc publiskā partnera pasūtījuma privātais partneris sniedz Publisko iepirkumu likuma 2.pielikumā minētos pakalpojumus un kā atlīdzību vai atlīdzības būtiskāko daļu par šo pakalpojumu sniegšanu iegūst tiesības ekspluatēt šos pakalpojumus [...], bet vienlaikus tam tiek nodoti arī šo pakalpojumu ekspluatācijas riski [...] vai šo risku būtiskākā daļa. Ja pakalpojumu koncesijas līgumā ir iekļauta arī Publisko iepirkumu likuma 1.pielikumā minēto būvdarbu veikšana, kas ir šī līguma priekšmeta nebūtiskākā daļa, šādu līgumu uzskata par publisko pakalpojumu līgumu”.

Koncesijas līgumu būtiskākā atšķirība no citiem PPP līgumiem ir, ka publiskais partneris privātam partnerim pilnībā vai daļēji nodod veikt kādu funkciju vai darbību, kas agrāk ir bijusi publiskā partnera pārraudzībā. Privātais partneris savus ieguldītos līdzekļus atpelna no pieprasījuma - visbiežāk no gala patērētājiem, kas gūst labumu no privātā partnera radītajām vērtībām, taču atsevišķos gadījumos var būt arī publiskā partnera atlīdzības maksājums, kas atkarīgs no galalietotāju pieprasījuma pēc būves vai pakalpojuma.

2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

2.1. Pētījuma mērķis

Šo pētījumu veic biedrība „Publiskās un privātās partnerības asociācija” (PPPA) sadarbībā ar Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju (RAPLM).

Pētījuma mērķis ir atklāt gan pašvaldības interesējošus, gan tām aktuālus problēmjaucējumus saistībā ar PPP, kas turpmāk atvieglotu PPP projektu attīstību Latvijā, tādējādi sniedzot lielāku labumu sabiedrībai – nodrošinot to ar kvalitatīvu infrastruktūru un pakalpojumiem uzreiz.

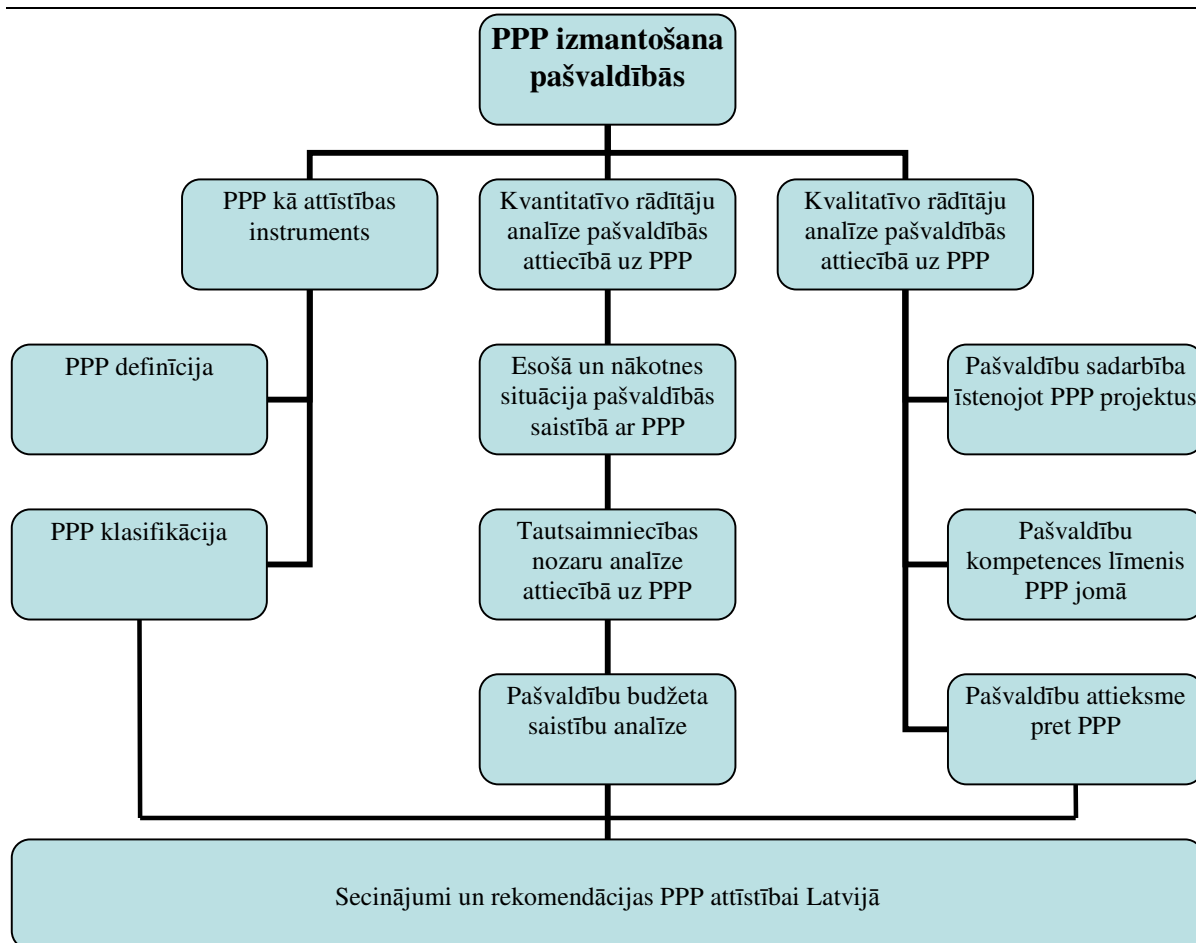
2.2. Pētījuma uzdevumi

Lai sasniegtu pētījumā izvirzīto mērķi, tika noteikti sekojoši pētījuma uzdevumi:

1. Noskaidrot esošo situāciju un attīstības tendences pašvaldībās saistībā ar PPP pa nozarēm:
  - Pašreiz izmantojamo modeli ar normatīvajiem aktiem noteikto funkciju nodrošināšanai;
  - Nākotnē iespējamus izmantojamus modeļus;
  - Pašvaldību attieksmi pret PPP kā vienu no funkciju nodrošināšanas veidiem;
  - Pašvaldību vēlmi sadarboties īstenojot kopīgus PPP projektus;
  - Pašvaldību iespējas īstenot PPP projektus (jautājumi par budžetu);
  - Pašvaldību pašreizējo kompetences līmeni PPP projektu īstenošanai;
2. Analizēt informāciju atbilstoši pašvaldību lielumam (pēc budžeta ieņēmumiem).

2.3. Pētījuma struktūra un pētījuma metodes

Shēma Nr. 1: Pētījuma „Publiskās un privātās partnerības (PPP) izmantošanas iespējas pašvaldībās” darba struktūra

PPP klasifikācija:

- Līgumiskais PPP modelis;
- Institucionālais PPP modelis;
- Partnerības iepirkuma līgums;
- Būvdarbu koncesijas līgums;
- Pakalpojumu koncesijas līgums.

Tautsaimniecību nozaru analīze attiecībā uz PPP:

- Transporta un sakaru nozare;
- Izglītība, kultūra, sports un sociālā joma;
- Būvniecība un komunālie pakalpojumi;
- Tūrisms.

Pašvaldību sadarbība PPP projektu īstenošanā:

- Sadarbību veicinošo faktoru identificēšana;

- Sadarbību kavējošo faktori.

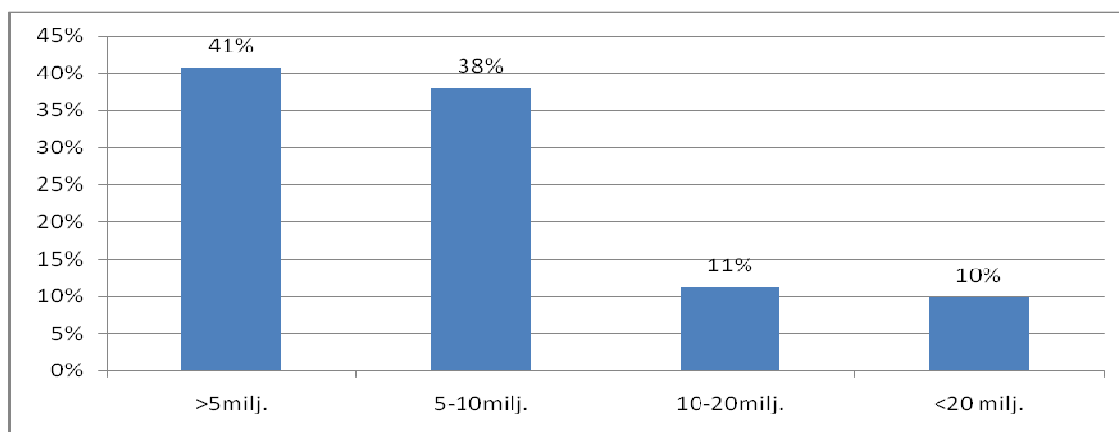
Pašvaldību kompetences līmenis PPP jomā:

- Noskaidrot pašvaldību spēju izstrādāt un vadīt PPP projektus;
- Noskaidrot pašvaldību kompetenci attiecībā uz PPP regulējošo normatīvo aktu bāzi;
- Identificēt PPP projektu īstenošanu traucējošos faktoros.

Secinājumi un rekomendācijas PPP vides attīstībai Latvijā

- Identificēt galvenās tendences esošajā pašvaldību situācijā attiecībā uz PPP;
- Identificēt nākotnē iespējamās attīstības tendences pašvaldībās PPP jomā;
- Veikt rekomendācijas PPP vides uzlabošanai kopumā;
- Veikt rekomendācijas attiecībā uz privāto sektoru;
- Veikt rekomendācijas attiecībā uz publisko sektoru.

Pētījumā iesaistījās 71 pašvaldība. Visas aptaujātās pašvaldības tika iedalītas četrās grupās, atkarībā pēc to budžeta apjoma, t.i. pašvaldības ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls, 5- 10 milj. Ls, 10- 20 milj. Ls un pašvaldības, kā budžeta apjoms ir lielāks kā 20 milj. Ls. Tā kā pētījumā ir analizēti pašvaldību viedokļi saistībā ar budžeta apjomu, būtiski minēt, cik pašvaldību ir katrā no šīm budžeta grupām. Pašvaldību skaits, kuru budžeta apjoms ir līdz 5 milj. Ls ir 29, 27 pašvaldības ir ar budžeta apjomu 5-10 milj. Ls, 8 pašvaldības ar budžeta apjomu 10-20 milj. Ls un 7 pašvaldības, kuru budžeta apjoms ir vairāk kā 20 milj. Ls (konkrētās grupas pašvaldību īpatsvaru skatīt 1.grafikā).

2. grafiks Pašvaldību īpatsvars aptaujā pēc to budžeta apjoma kategorijām (n 71)

Aptauja tika veikta elektroniski, aptaujas veikšanas laiks: 2010. gada janvāris līdz 23. aprīlis.

3. ESOŠĀS UN NĀKOTNES SITUĀCIJAS IZVĒRTĒJUMS PAŠVALDĪBĀS SAISTĪBĀ AR PPP

3.1. Transporta un sakaru nozare

Transporta nozarē ietilpst ostas, lidostas, ceļi, dzelzceļš, autostāvvietas un sabiedriskais transports.

Šī nozare ir svarīga katrai pilsētai, jo tā savieno katras konkrētās administratīvās teritorijas iedzīvotājus ar ārpusauli, palīdz nodrošināt transporta plūsmas un ir pamatā iedzīvotāju ekonomiskai aktivitātei.

Sabiedriskais transports – viens no svarīgākajiem pārvietošanās līdzekļiem Latvijas iedzīvotājiem.

Kopumā skatot, visizplatītākais Latvijas pašvaldību sabiedriskā transporta nodrošināšanas veids ir pakalpojuma līguma slēgšana – funkciju vai pakalpojumu nodrošina ar iepirkumu palīdzību, ko veic komersanti. Šo sabiedriskā transporta nodrošināšanas veidu izmanto 21 pašvaldība no 71 aptaujātajām pašvaldībām (kopumā 2008/2009. gadā ir reģistrēti 45 koncesiju līgumi). Nākotnē vēl četras pašvaldības no aptaujātajām vēlas izmantot pakalpojuma līgumu, lai nodrošinātu sabiedriskā pakalpojuma līgumu. No visām pašvaldībām 10 nākotnē plāno veidot kopuzņēmumu ar privāto kapitālu.

Pašlaik pašvaldībām ar budžetu līdz 5 milj. Ls, sešas no 16 pašvaldībām nākotnē plāno nodrošināt sabiedriskā transporta pakalpojumus. Tendence ir šādām pašvaldībām veidot kopuzņēmumu ar privāto kapitālu – nākotnē būs sešas tādas pašvaldības. Pašvaldības tāpat plāno atteikties no 100% vai arī tās struktūrvienības kontroles pār sabiedrisko transportu – tādas kopumā ir četras pašvaldības.

Pašvaldības ar budžetu 5 – 10 milj. Ls arī plāno rīkoties līdzīgi kā mazākā budžeta pašvaldības – turpmāk no 100% pašvaldības kapitālsabiedrības un pašas pašvaldības vai tās struktūrvienības kontroles plāno pāriet uz citiem sabiedriskā transporta nodrošināšanas veidiem trīs pašvaldības. Turpmāk šādu pakalpojumu pašvaldības plāno nodrošināt ar kopuzņēmumu (3) palīdzību vai arī PPP koncesiju (2).

Savukārt pašvaldību grupā ar budžeta apjomu 10 – 20 milj. Ls vērojama tendence atteikties no pakalpojuma līguma un 100% pašvaldības kapitālsabiedrības tā vietā izvēloties vai nu PPP koncesiju vai arī veidot kopuzņēmumu ar privāto kapitālu.

Lielās pašvaldības ar vairāk kā 20 milj. Ls budžetu izvēlas pašas nodrošināt sabiedriskā transporta pakalpojumus – tādas ir piecas pašvaldības, kurām sabiedriskā transporta

kapitālsabiedrības pieder 100%. Divas ir tādas pašvaldības, kurām ir izveidots kopuzņēmums. Dati norāda, ka nākotnē viena pašvaldība atteiksies no 100% pašvaldības kapitālsabiedrības un noslēgs pakalpojuma līgumu.

Ostas – pašlaik lielākā daļa pašvaldību nenodrošina šāda veida pakalpojumu – kopskaitā 57 pašvaldības.

Pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls nākotnē plāno sākt nodrošināt ostas pakalpojumus – kopskaitā trīs. Ostas pakalpojumu nodrošināšanai tiks izmantota PPP koncesija vai arī partnerības iepirkuma PPP līgumi. Tā pati situācija ir vērojama pašvaldībās ar budžeta apjomu 10 – 20 milj. Ls, proti, ka ostas pakalpojumu nodrošināšanai tiks izvēlēta PPP koncesija.

Pašvaldības ar vairāk kā 20 milj. Ls budžetu – no šajā kategorijā ietilpstošajām pašvaldībām – trīs, kuras nodrošina šādu pakalpojumu, ir pašu pašvaldību pārraudzībā. Nākotnē plānots, ka ostu pakalpojumus divas pašvaldības nodos PPP koncesijā un veidos kopuzņēmumu ar privāto kapitālu.

Lidosta – no mazajām pašvaldībām ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls tikai viena pašvaldība nākotnē plāno sākt nodrošināt lidostas pakalpojumus izmantojot PPP.

Līdzīga aina ir vērojama arī pašvaldībās ar 5 – 10 milj. Ls budžetu, kur arī tikai viena pašvaldība nākotnē plāno nodrošināt lidostas pakalpojumus slēdzot sadarbības līgumu.

Savukārt pašvaldības ar budžetu vairāk kā 20 milj. Ls no pašu 100% īpašumā esošas pašvaldības kapitālsabiedrības vai valsts īpašuma veida nākotnē plāno izvēlēties PPP koncesiju (2) vai PPP līgumu (1).

Autostāvvietas – mazās pašvaldības ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls – pašlaik 15 pašvaldības nodrošina autostāvvietas pakalpojumus. Neviena no pašvaldībām neizmanto PPP vai kopuzņēmumu ar privāto kapitālu šāda pakalpojuma nodrošināšanai. Nākotnē pašvaldības plāno pārmaiņas – trīs pašvaldības autostāvvietas nodos PPP koncesijā un vēl trīs izvēlēsies PPP iepirkuma līgumu. Tiks slēgti vēl četri pakalpojuma un būvdarbu līgumi autostāvvietu nodrošināšanai. Četras pašvaldības plāno veidot kopuzņēmumu ar privāto kapitālu autostāvvietu nodrošināšanai.

Pašvaldības ar 5 – 10 milj. Ls budžetu nodrošina 10 autostāvvietas kā pašvaldības vai tās struktūrvienību. Nākotnē tiek plānots, ka tiks veidoti divi kopuzņēmumi ar privāto kapitālu, tiks attiecīgi veidota viena PPP koncesija, pakalpojuma līgums un būvdarbu līgums.

Pašvaldības ar 10 – 20 milj. Ls budžetu nav plānojušas nekādas pārmaiņas autostāvvietu jautājumā, kur visas esošās autostāvvietas nodrošina pašas pašvaldības ar 100% pašvaldības kapitālsabiedrību (2) un pašas pašvaldības vai tās struktūrvienības palīdzību (4).

Lielās pašvaldības ar vairāk kā 20 milj. Ls budžetu nākotnē ir tendētas izvēlēties veidot kopuzņēmumu ar privāto kapitālu (2), veidot PPP koncesiju (1) un ar PPP iepirkuma līguma starpniecību nodrošināt autostāvvietas (1).

Dzelzceļš – viens no svarīgākajiem infrastruktūras objektiem Latvijai kā tranzītvalstij. Turklāt šis infrastruktūras objekts tiek izmantots ne tikai tranzīta un iekšzemes kravu pārvadāšanai, bet arī kalpo kā sabiedriskā transporta nodrošināšanas veids.

Mazās pašvaldības, kas pašlaik nenodrošina dzelzceļa pakalpojumus nākotnē attiecīgi pa vienai katrā variantā plāno attīstīt PPP koncesiju, PPP iepirkuma līgumu un kopuzņēmumu ar privāto kapitālu.

Līdzīgi ir ar pašvaldībām, kuru budžets ir 5 – 10 milj. Ls – no tām pašvaldībām, kas nenodrošina dzelzceļa pakalpojumus, divas pašvaldības nākotnē plāno attīstīt kopuzņēmumu ar privāto kapitālu. Vēl pa vienai pašvaldībai izvēlas veidot PPP koncesiju un slēgt pakalpojuma līgumu.

Pašvaldības ar 10 – 20 milj. Ls budžetu pašas nenodrošina dzelzceļa pakalpojumus, uzticot tos Latvijas Dzelzceļam, bet nākotnes perspektīvā – valstij.

Latvijas apstākļiem tik ļoti aktuāls jautājums ir par ceļu būvi un renovāciju, kas ir viens no svarīgākajiem infrastruktūras priekšnoteikumiem, kas nodrošina tranzīta kravu pārvadājumus cauri pašvaldību teritorijām.

Mazās pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls šo jautājumu šobrīd risina izvēloties pakalpojuma un būvdarbu līgumu (17). Mazāk ir to pašvaldību (15), kas pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību risina ceļu renovācijas jautājumus. Dati norāda, ka nākotnē varētu pieaugt to pašvaldību skaits, kas vēlēšies ceļu renovācijas veikšanai slēgt pakalpojuma un būvdarbu līgumu – kopumā tādas būs 19 pašvaldības. Ir paredzams, ka samazināsies to pašvaldību skaits, kas pašas ar saviem vai savas struktūrvienības spēkiem risina ceļu renovācijas jautājumus. Salīdzinoši spilgta tendence starp pašvaldībām ar budžetu līdz 5 milj. Ls ir, ka četras pašvaldības nākotnē plāno ceļu renovācijas jautājumus nodot PPP koncesijā. Trīs no aptaujātajām pašvaldībām atzīst, ka šobrīd izmanto PPP iepirkuma līgumu, nākotnē to plāno darīt četras.

Starp pašvaldībām ar 5 – 10 milj. Ls budžetu pašlaik aktuāli ir būvdarbu un pakalpojumu līgumi, kas ir 22 pašvaldībām. Šīs pašas pašvaldības arī nākotnē plāno turpināt sadarbību tādā pašā veidā – ar būvdarbu un pakalpojumu līgumiem renovējot ceļus. Ir tikai viena pašvaldība, kas nākotnē plāno izmantot PPP koncesiju. Ir tendence, ka pašvaldības pašas dibina 100% pašvaldības kapitālsabiedrības ceļu renovācijai – no divām šobrīd nākotnē tādas būs četras, kas pašas nodrošinās ceļu renovāciju.

Līdzīga situācija ir ar pašvaldībām ar 10 – 20 milj. Ls budžetu, kur pašlaik un arī nākotnē tiek plānots, ka septiņas pašvaldības ir slēgušas pakalpojuma un būvdarbu līgumu. Nākotnē ir plānots attīstīt vienu PPP koncesiju un vienu PPP iepirkuma līgumu ceļu renovācijai.

Arī pašvaldības ar budžetu vairāk kā 20 milj. Ls pašlaik izmanto vairāk būvniecības un pakalpojumu līgumus (kopumā trīs pašvaldības). Atšķirība ir tā, ka starp šāda lieluma pašvaldībām izplatīta ir situācija, ka pašas pašvaldības vai tās struktūrvienības nodarbojas ar ceļu renovāciju. Nākotnē ir plānots, ka lielās pašvaldības pievērsīsies PPP – koncesijai un līgumiem – katrā no tām būs divas pašvaldības.

Tilti un tuneļi – aktuāls jautājums valstī, kur ir tik daudz upju.

Pašvaldībām ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls pārsvarā (12 pašvaldības) izmanto pakalpojumu un būvdarbu līgumus. Mazāk – desmit pašvaldības, ir tādas, kas pašas vai ar kādu savu konkrētu struktūrvienību nodrošina tiltu un tuneļu funkcionalitāti. Tikai viena pašvaldība pašreiz izmanto PPP iepirkuma līgumu. Nākotnē šādus līgumus plāno izmantot četras pašvaldības. Viena pašvaldība norādījusi, ka nākotnē vēlēšies izmantot PPP koncesiju tiltu un tuneļu nodrošināšanai.

Tāpat kā mazās pašvaldības, arī pašvaldības ar 5- 10 milj. Ls budžetu pārsvarā izmanto pakalpojumu un būvdarbu līgumus – 14 pašvaldības. Nākotnē tikai divas pašvaldības plāno veidot kopuzņēmumus ar privāto kapitālu un vēl divas pašvaldības uzņemsies saimniekošanu pār tiltiem un tuneļiem ar 100% pašvaldības kapitālsabiedrību.

Arī lielās pašvaldības ar vairāk kā 20 milj. Ls budžetu izvēlas pakalpojuma un būvdarbu līgumus, kopumā četras. Tāpat arī vēl ir četras pašvaldības, kas pašas izvēlas tikt galā vai arī izmanto kādu savu struktūrvienību tiltu un tuneļu nodrošināšanā. Nākotnē trīs lielās pašvaldības plāno izmantot PPP koncesiju un vēl divas grasās izmantot PPP iepirkuma līgumus. Vēl viena pašvaldība plāno ieviest maksas tiltu, kur par tilta izmantošanu maksātu tilta izmantotājs – patērētājs.

Sakari, tai skaitā informācijas un komunikāciju tehnoloģijas – pašlaik ļoti aktuāls tehnoloģiskais jauninājums, kas ir svarīgs informācijas sabiedrības attīstībai.

Pašvaldības, kuru budžeta apjoms ir līdz 5 milj. Ls, sakarus, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas nodrošina izmantojot pakalpojuma līgumus – kopā to dara 19 pašvaldības. Kopumā deviņas pašvaldības pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību nodrošina sakarus, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Nākotnē ir plānots, ka tikai viena pašvaldība izvēlēšies nodrošināt sakarus, tai skaitā informācijas un komunikācijas

tehnoloģijas izmantojot PPP koncesiju. Savukārt pakalpojumu līgumus turpinās izmantot 20 pašvaldības.

Līdzīgi ir ar pašvaldībām, kuru budžeta apjoms ir 5 – 10 milj. Ls, kur pakalpojumu līgumus izmanto 19 pašvaldības. Viena pašvaldība izmanto PPP koncesiju, lai nodrošinātu sakarus, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Nākotnē aina attiecībā uz pakalpojumu līgumiem paliek nemainīga (19), savukārt PPP koncesiju kopā šajā grupā plāno izmantot divas pašvaldības.

Arī pašvaldības ar 10 – 20 milj. Ls budžetu labprātāk sakarus, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas nodrošina izmantojot pakalpojuma līgumus – to dara piecas pašvaldības. Te arī jāpiemin, ka trīs šī budžeta kategorijas pašvaldības pašas nodrošina informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

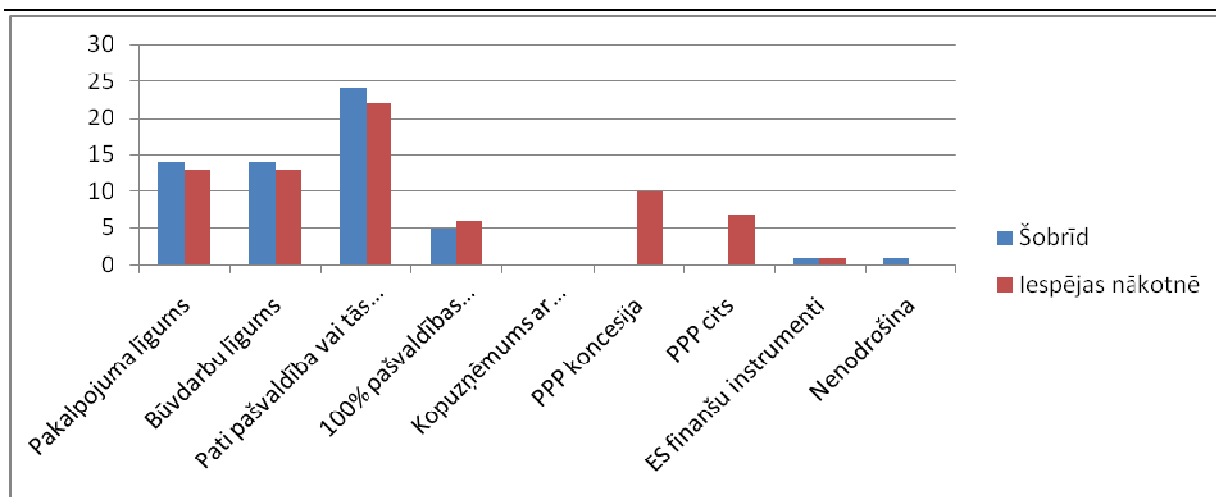
Lielās pašvaldības ar vairāk kā 20 milj. Ls budžetu rīkojas līdzīgi– trīs pašvaldības ir noslēgušas pakalpojuma līgumus sakaru, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nodrošināšanai, četras pašvaldības pašas nodrošina sakaru pakalpojumus, ko arī plāno darīt nākotnē. Tikai viena pašvaldība nākotnē plāno izmantot PPP iepirkuma līgumu sakaru, tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nodrošināšanai.

3.2. Izglītība, kultūra, sports un sociālā joma

Izglītības, kultūras un sporta iestāžu būvniecība vai/un apsaimniekošana ir ļoti aktuāls jautājums jebkurā pašvaldībā, jo viens no galvenajiem pašvaldību uzdevumiem ir nodrošināt izglītības pieejamību. Likuma ”Par pašvaldībām” 15.pants nosaka, ka pašvaldības autonomās funkcijas ir gādāt par iedzīvotāju izglītību un kultūras jautājumu risināšanu, tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstības sekmēšanu, līdz ar to pašvaldības ir atbildīgas par izglītības, t.sk. kultūras izglītības un kultūras pakalpojumu pieejamību.

Izglītības, kultūras un sporta iestāžu būvniecību vai/un apsaimniekošanu pašas nodrošina 24 mazās pašvaldības vai to struktūrvienības. 14 pašvaldības ir noslēgušas pakalpojumu un būvdarbu līgumus. Dati attiecībā uz nākotni (sk. 3.grafīku) liecina, ka 13 pašvaldības turpinās izmantot pakalpojuma un būvniecības līgumus. Tālāk ir vērojama tendence, ka desmit mazās pašvaldības vēlas veidot PPP koncesiju un vēl septiņas pašvaldības izvēlas citus PPP sadarbības variantus.

Pētījums „Publiskās un privātās partnerības izmantošanas iespējas pašvaldībās”

4. grafiks Izglītības, kultūras un sporta iestāžu būvniecība vai/un apsaimniekošana (pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls, n 29)

Līdzīgi kā mazās pašvaldības, arī 20 pašvaldības ar budžetu 5 – 10 milj. Ls izvēlas nodrošināt izglītības, kultūras un sporta iestāžu būvniecību vai/un apsaimniekošanu neizmantojot PPP. 13 pašvaldības izvēlas pakalpojumu un būvniecības līgumus. Attiecībā uz pašvaldībām ar budžetu 5 – 10 milj. Ls, parādās, ka viena pašvaldība izmanto PPP piedāvātās iespējas. Nākotnē tādas pašvaldības, kas izvēlas izmantot PPP sniegtās iespējas ir divas, savukārt tieši PPP koncesiju plāno izvēlēties trīs pašvaldības.

Līdzīga aina, kā ir ar mazāko budžetu pašvaldībām, ir arī 10 – 20 milj. Ls budžetu pašvaldībām, kur lielākā daļa pašvaldību (7) izglītības, kultūras un sporta iestāžu būvniecību vai/un apsaimniekošanu nodrošina neizmantojot PPP. Sešas pašvaldības pašreiz izmanto pakalpojuma un būvniecības līgumu. Nākotnē divas pašvaldības ar 10 – 20 milj. Ls budžetu plāno izmantot PPP koncesiju, un vēl divas pašvaldības plāno attīstīt sadarbību izmantojot PPP iepirkuma līgumu.

Arī lielākās pašvaldības (6) ar vairāk kā 20 milj. Ls budžetu izvēlas nodrošināt izglītības, kultūras un sporta iestāžu būvniecību vai/un apsaimniekošanu neizmantojot PPP. Trīs pašvaldības ir noslēgušas pakalpojuma un būvniecības līgumus. Vienai pašvaldībai pašlaik ir kopuzņēmums ar privāto kapitālu. Iezīmējas tendence, ka nākotnē varētu palielināties to pašvaldību skaits (4), kas slēgs pakalpojuma un būvdarbu līgumus. Nākotnē četras lielās pašvaldības plāno slēgt dažāda veida līgumus ar PPP, vēl divas vēlas veidot PPP koncesiju.

Izglītības, kultūras un sporta mācību procesa nodrošināšana – pašvaldībām ļoti aktuāls jautājums, jo izglītības, kultūras un sporta pieejamība ir galvenais instruments kā saglabāt

veselīgu, aktīvu un konkurētspējīgu sabiedrību. Jo lielākas izglītības, kultūras un sporta iespējas, jo lielākas iespējas pašvaldībā noturēt vietējos jauniešus un darba spējīgos iedzīvotājus.

Mazās pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls lielākoties pašas nodrošina izglītības, kultūras un sporta mācību procesu – kopumā to dara 29 pašvaldības. Pakalpojuma līgumi ir četrām pašvaldībām. Dati liecina, ka nākotnē piecas mazās pašvaldības varētu izvēlēties PPP koncesiju un vēl divas pašvaldības slēgt PPP iepirkuma līgumu. Tāpat arī tiek plānota kopuzņēmuma veidošana, ko plāno darīt divas pašvaldības.

Ļoti līdzīgi ir arī pašvaldībām ar 5 – 10 milj. Ls budžetu, kur 26 pašvaldības pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību nodrošina izglītības, kultūras un sporta mācību procesu. 5 – 10 milj. Ls budžeta pašvaldības samērā kūtri nākotnē plāno izmantot PPP iepirkuma līgumu – to attiecīgi darīs tikai 2 pašvaldības. Arī kopuzņēmumu ar privāto kapitālu nākotnē vēlas dibināt tikai viena pašvaldība.

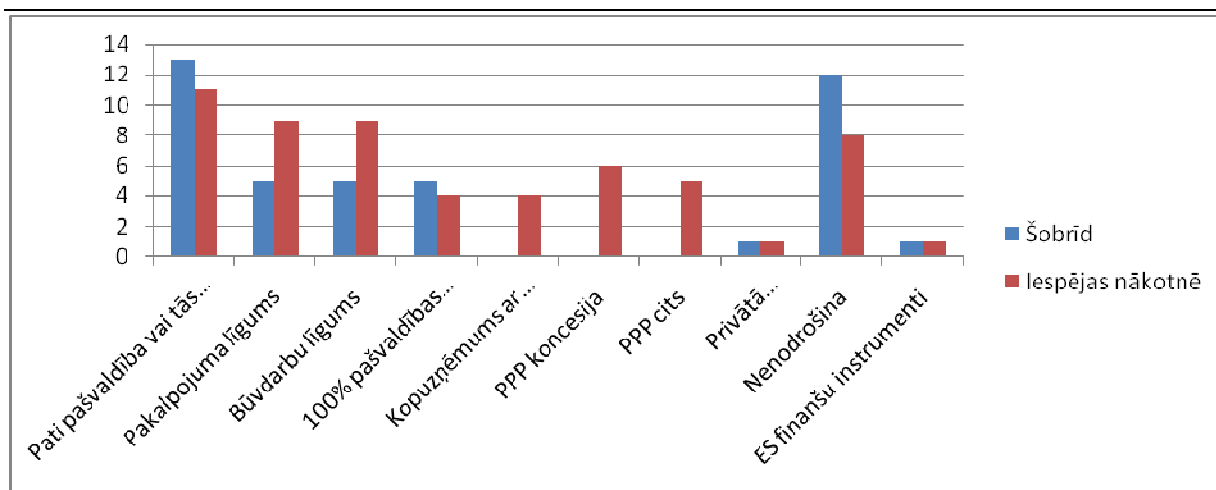
Pašvaldības ar 10 – 20 milj. Ls budžetu arī izvēlas izglītības, kultūras un sporta mācību procesu nodrošināt pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību – kopumā tādas ir astoņas pašvaldības. Dati liecina, ka nākotnē nav plānotas nekādas pārmaiņas.

Pašvaldības, kuru budžeta apjoms ir vairāk kā 20 milj. Ls, arī pašas nodrošina izglītības, kultūras un sporta mācību procesu, ko kopumā dara sešas pašvaldības. Nākotnē 4 lielās pašvaldības plāno nodot izglītības, kultūras un sporta mācību procesu nodrošināšanas funkciju PPP.

Veselības aprūpes iestāžu būvniecība vai/un apsaimniekošana – svarīgs aspekts dzīves kvalitātes nodrošināšanā ir iedzīvotājiem nodrošināt atbilstošu veselības aprūpes pieejamību, kur veselības aprūpes iestādes ēka ir viens no svarīgākajiem faktoriem.

Mazās pašvaldības ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls lielākoties pašas – 13 pašvaldības no 30 – ar kādas savas struktūrvienības palīdzību nodrošina veselības aprūpes iestāžu būvniecību vai/un apsaimniekošanu. Vēl piecas pašvaldības ir noslēgušas pakalpojuma un būvdarbu līgumus.

Pētījums „Publiskās un privātās partnerības izmantošanas iespējas pašvaldībās”

5. grafiks veselības aprūpes iestāžu būvniecība vai/un apsaimniekošana (pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls n 29)

Mazās pašvaldības līdzīgi kā to darīja ar izglītības, kultūras un sporta iestāžu būvniecību vai/un apsaimniekošanu, arī ar veselības aprūpes iestāžu būvniecību vai/un apsaimniekošanu nākotnē labāk izvēlas izmantot PPP koncesiju, ko darīs sešas pašvaldības, un PPP iepirkuma līgumu, ko plāno izmantot piecas pašvaldības (skatīt 6.grafīku).

Pašvaldības ar budžeta apjomu 5 – 10 milj. Ls lielākoties ir noslēgušas pakalpojuma un būvdarbu līgumus, ko ir izdarījušas deviņas pašvaldības. Pašvaldības ar budžeta apjomu no 5 – 10 milj. Ls, pašas arī iesaistās veselības aprūpes iestāžu būvniecībā vai/un apsaimniekošanā, ko dara septiņas pašvaldības, un vēl astoņas pašvaldības veselības aprūpes iestāžu būvniecībai vai/un apsaimniekošanai ir nodibinājušas 100% pašvaldības kapitālsabiedrības. Nākotnē šīs pašvaldības praktiski neko nav plānojušas mainīt.

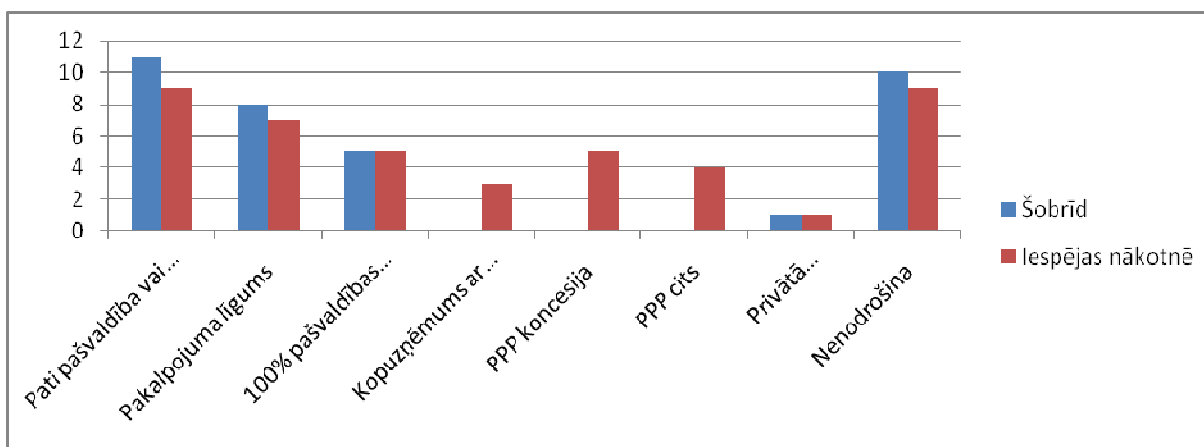
Vidēji lielās pašvaldības ar 10 – 20 milj. Ls budžetu lielākoties veselības aprūpes iestāžu būvniecībai vai/un apsaimniekošanai ir nodibinājušas 100% pašvaldības kapitālsabiedrības. Vēl trijām pašvaldībām ir pakalpojumu un būvdarbu līgumi. Nākotnē būtiskākās izmaiņas ir iespējamās divu pašvaldību kopuzņēmumu dibināšanā ar privāto kapitālu, vēl divas pašvaldības plāno izveidot PPP iepirkuma līgumu.

Arī lielās pašvaldības ar budžetu vairāk kā 20 milj. Ls izvēlas dibināt 100% pašvaldības kapitālsabiedrības veselības aprūpes iestāžu būvniecībai vai/un apsaimniekošanai. Vēl divām pašvaldībām ir pakalpojumu un būvdarbu līgumi. Līdzīgi kā vidēji lielās pašvaldības, arī lielās pašvaldības nākotnē plāno attīstīt PPP izmantošanas iespējas, ko nākotnē plāno darīt četras lielās pašvaldības – trīs plāno izvēlēties slēgt PPP iepirkuma līgumus, viena - attīstīt PPP koncesiju.

Veselības aprūpes procesa nodrošināšana ir svarīga sastāvdaļa darba spēka uzturēšanai darbaspējas stāvoklī. Ir svarīgi nodrošināt iedzīvotājiem iespēju saņemt veselības aprūpes pakalpojumus.

Mazās pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls visbiežāk izvēlas pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību nodrošināt veselības aprūpes procesa nodrošināšanu, ko dara 11 pašvaldības. Vēl astoņas pašvaldības ir slēgušas pakalpojuma līgumus veselības aprūpes procesa nodrošināšanai (sk. 7.grafiku).

8. grafiks Veselības aprūpes procesa nodrošināšana (pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls n 29)

Interesanti, ka nākotnē mazās pašvaldības redz iespēju izmantot PPP koncesiju, ko darīs piecas pašvaldības, un PPP iepirkuma līguma iespējas, ko izmatos četras pašvaldības. Neraugoties uz to, joprojām deviņas pašvaldības pašas vai ar tās struktūrvienības palīdzību plāno nodrošināt veselības aprūpes procesu. Vēl septiņas pašvaldības plāno saglabāt pakalpojuma līgumus.

Deviņas vidēji mazās pašvaldības ar budžetu no 5 – 10 milj. Ls pašlaik nodrošina veselības aprūpes procesu ar 100% pašvaldības kapitālsabiedrības palīdzību. Vēl līdzīgi rīkojas septiņas pašvaldības, kuras pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību nodrošina veselības aprūpes procesu. Vēl septiņām pašvaldībām ir pakalpojuma līgumi. Pa vienai pašvaldībai ir PPP koncesijā un noslēgts PPP iepirkuma līgums par veselības aprūpes procesa nodrošināšanu. Dati liecina, ka nākotnē nav plānotas pārmaiņas saistībā ar veselības aprūpes pakalpojuma nodrošināšanu.

Arī vidēji lielās pašvaldības ar 10 – 20 milj. Ls budžetu lielākoties pašas – septiņas no astoņām pašvaldībām, nodrošina veselības aprūpes procesu izmantojot 100% pašvaldības kapitālsabiedrības. Divām pašvaldībām ir noslēgti pakalpojuma līgumi. Nākotnē nav plānotas pārmaiņas saistībā ar veselības aprūpes pakalpojuma nodrošināšanu.

Sešas lielās pašvaldības ar budžetu vairāk kā 20 milj. Ls, līdzīgi kā pārējās pašvaldības, arī veselības aprūpes procesa nodrošināšanu veic ar 100% pašvaldības kapitālsabiedrības palīdzību. Divas pašvaldības nodrošina veselības aprūpes procesu pašas vai izmanto šim nolūkam radītas struktūrvienības. Nākotnē būtiskākās izmaiņas ir triju pašvaldību vēlme attīstīt PPP.

Sociālo un īres mājokļu apsaimniekošana – svarīgs aspekts katrai lielai pašvaldībai, jo Latvijas sabiedrībā nereti rodas situācijas, ka kāda mājsaimniecība paliek bez sava mitekļa dažādu ekonomisku procesu vai dabas stihiju rezultātā.

Mazās pašvaldības pašas lielākoties nodrošina sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanu, to veic 20 pašvaldības vai to struktūrvienības. Divas pašvaldības ir noslēgušas pakalpojuma līgumus. Deviņas pašvaldības uzrāda, ka tās sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanu veic izmantojot 100% pašvaldību kapitālsabiedrības. Nākotnē 8 mazās pašvaldības plāno izmantot PPP iepirkuma līgumus, lai nodrošinātu sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanu.

Vidēji mazās pašvaldības ar budžetu 5 – 10 milj. Ls līdzīgi kā mazās pašvaldības ar sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanu nodarbojas pašas vai arī šim nolūkam ir izveidojušas speciālu struktūrvienību, kopskaitā tādu pašvaldību ir 17. Vēl pašvaldības sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanu nodrošina izmantojot 100% pašvaldības kapitālsabiedrības, kopumā tādas ir 13 pašvaldības. Pašvaldības nav norādījušas, ka nākotnē varētu būt gaidāmas būtiskas pārmaiņas, vienīgi trīs pašvaldības plāno izvēlēties slēgt PPP koncesijas līgumu.

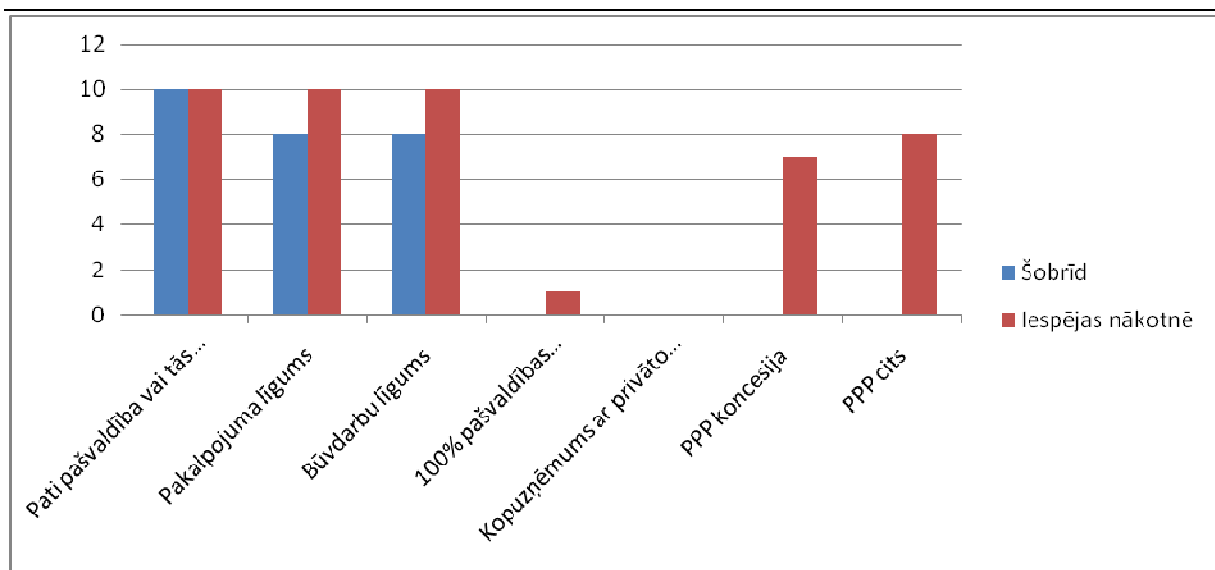
Vidēji lielās pašvaldības lielākoties pašas nodrošina sociālo un īres namu apsaimniekošanas funkciju, ko, konkrēti, dara sešas pašvaldības. Divas pašvaldības izmanto pakalpojuma līguma sniegtās iespējas. Nākotnē nav paredzamas būtiskas izmaiņas, jo tikai viena pašvaldība plāno izmantot PPP koncesiju.

Sešas lielās pašvaldības pašas nodrošina sociālās aprūpes centru, sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanu vai arī ir izveidojušas speciāli šim nolūkam atsevišķu struktūrvienību. Četras pašvaldības ir izveidojušas 100% pašvaldības kapitālsabiedrības, kas nodarbojas ar sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanu. Nākotnē vienīgās izmaiņas ir četru pašvaldību iespējamība noslēgt PPP iepirkuma līgumus sociālo un īres mājokļu apsaimniekošanai.

3.3. Būvniecība un komunālie pakalpojumi

Saskaņā ar pētījumā sniegtajām atbildēm starp mazajām pašvaldībām ar budžetu līdz 5 milj. Ls pašlaik ar būvniecību pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību nodarbojas trešā daļa no mazajām pašvaldībām. Astoņas pašvaldības izmanto iespēju un ir noslēgušas pakalpojumu un būvdarbu līgumus (9.grafiku).

Pētījums „Publiskās un privātās partnerības izmantošanas iespējas pašvaldībās”

10. grafiks Būvniecība (tai skaitā sociālo un īres mājokļu būvniecība) (ar budžetu līdz 5 milj. Ls n 29)

Savukārt nākotnē mazās pašvaldības ir iecerējušas slēgt PPP koncesijas līgumu, ko plāno darīt septiņas pašvaldības. PPP iepirkuma līgumus nākotnē plāno slēgt astoņas pašvaldības. Tiek plānots, ka arī pakalpojuma un būvdarbu līgumu slēdzēju pašvaldību varētu būt vairāk – dati norāda, ka no pašreizējām astoņām nākotnē tās varētu būt desmit.

Vidēji mazās pašvaldības ar budžetu 5 – 10 milj. Ls visbiežāk izvēlas slēgt pakalpojuma un būvdarbu līgumus, ko dara 15 pašvaldības. Sešas pašvaldības pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību cenšas nodrošināt būvdarbu izpildi. Divām pašvaldībām ir kopuzņēmums ar privāto kapitālu būvdarbu veikšanai. Viena pašvaldība izmanto PPP iepirkuma līgumu. Nākotnē vidēji mazās pašvaldības neplāno lielas pārmaiņas – vēl aizvien pakalpojuma un būvdarbu līgumus izmantos lielākā daļa pašvaldību – 14. Būtiskākā izmaiņa ir 5 pašvaldību apņemšanās nākotnē izmantot PPP būvdarbu veikšanai.

Vidēji lielās pašvaldības pašlaik lielākoties izmanto pakalpojuma un būvdarbu līgumus, ko dara piecas pašvaldības. Viena pašvaldība nodrošina būvdarbu veikšanu ar 100% pašvaldības kapitālsabiedrības palīdzību un vēl viena pašvaldība iztiek pati vai ar savas struktūrvienības palīdzību būvdarbu veikšanai. Dati liecina, ka nākotnē par vienu pašvaldību būs vairāk, kas izmantos pakalpojuma un būvdarbu līgumus, proti, sešas. Ir paredzams, ka nākotnē būs 3 pašvaldības, kas izmantos PPP.

Lielās pašvaldības ar vairāk kā 20 milj. Ls budžetu. Šobrīd no šīm pašvaldībām četras pašvaldības pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzības nodrošina būvdarbus. Trijām pašvaldībām ir pakalpojumu un būvdarbu līgums. Nākotnē būtiskākās pārmaiņas paredzamas

PPP iepirkuma līgumu skaita pieaugumu veidā, kur tos slēgt grasās četras lielās pašvaldības. Viena pašvaldība plāno noslēgt PPP koncesijas līgumu.

Atkritumu apsaimniekošana.

Mazās pašvaldības atkritumu apsaimniekošanu veic slēdzot pakalpojuma līgumu, kopumā tādas ir 19 pašvaldības. 14 pašvaldības pašas nodarbojas ar atkritumu apsaimniekošanu, ko septiņas veic ar speciāli radītu struktūrvienību palīdzību un pārējās septiņas ir radījušas 100% pašvaldības kapitālsabiedrības atkritumu apsaimniekošanai. Divas pašvaldības ir izveidojušas kopuzņēmumus ar privāto kapitālu. Nākotnē 5 pašvaldības paredz PPP izmantošanu. Dati norāda, ka nākotnē divkārt lielāks varētu tapt to pašvaldību skaits, kas izmantos kopuzņēmumus atkritumu apsaimniekošanā – tādas pašvaldības būs četras. Savukārt samazināties varētu pašu pašvaldību vai to struktūrvienību skaits, kas sniegs atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus – prognozes rāda, ka tādas varētu būt trīs.

Vidēji mazās pašvaldības ar budžeta apjomu 5 – 10 milj. Ls šobrīd lielākoties atkritumu apsaimniekošanu nodrošina izmantojot pakalpojuma līgumus – tādas ir 19 pašvaldības. Desmit pašvaldības ir nodibinājušas 100% pašvaldības kapitālsabiedrības, kas sniedz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus. Viena pašvaldība pašreiz izmanto PPP atkritumu apsaimniekošanas jomā. Nākotnē ir paredzams, ka PPP koncesiju šajā jomā izmantos trīs pašvaldības. Vēl viena pašvaldība plāno izmantot PPP iepirkuma līgumu. Dati liecina, ka citās sadaļās nav gaidāmas būtiskas pārmaiņas.

Vidēji lielās pašvaldības pašlaik atkritumu apsaimniekošanu veic ar 100% pašvaldības kapitālsabiedrības palīdzību, kopumā tādas ir piecas pašvaldības. Vēl četras pašvaldības ir noslēgušas pakalpojumu līgumus. Nākotnē iespējamā pārmaiņa ir vienas pašvaldības pāreja no 100% pašvaldības kapitālsabiedrības uz pakalpojuma līgumu.

Četras lielās pašvaldības pašlaik atkritumu apsaimniekošanu nodrošina izmantojot kopuzņēmumus ar privāto kapitālu. Divas izmanto 100% pašvaldības kapitālsabiedrības. Viena pašvaldība ir noslēgusi pakalpojuma līgumu. Nākotnē ir iespējamās būtiskākās izmaiņas PPP lomas pieaugumā atkritumu apsaimniekošanā. 4 pašvaldības plāno izmantot PPP iepirkuma līgumu.

Energoresursu (siltumenerģija, u.c.) piegāde.

Mazajām pašvaldībām energoresursus pārsvarā nodrošina ar pakalpojuma līguma palīdzību – kopumā 18 pašvaldības. Piecas pašvaldības pašas ar saviem resursiem nodrošina energoapgādi. Dati liecina, ka nākotnē pārmaiņas varētu sagaidīt PPP koncesijas un PPP iepirkuma līguma

izmantošanas joma, ko kopā plāno izmantot trīs pašvaldības. Iespējams to pašvaldību skaita pieaugums, kas pašas nodrošinās energoapgādi un par divām pašvaldībām vairāk slēgs pakalpojuma līgumus, kas nākotnē varētu sasniegt 20 pašvaldību robežu.

Arī vidēji mazās pašvaldības pārsvarā izvēlas izmantot pakalpojuma līgumu energoapgādes jomā – šādus līgumus ir noslēgušas 15 pašvaldības. Vēl septiņas pašvaldības izvēlas pašas nodrošināt energoresursu piegādi. Nākotnē ir paredzamas nebūtiskas izmaiņas energoapgādes nodrošināšanas jomā.

Vidēji lielās pašvaldības energoapgādes jautājumu risina ar pakalpojuma līguma palīdzību (piecas pašvaldības) vai pašas nodrošina energoapgādi (trīs pašvaldības). Nākotnē nav gaidāmu izmaiņu.

Lielajās pašvaldības energoapgādi nodrošina 100% pašvaldību kapitālsabiedrības – kopumā trīs. Vienai pašvaldībai energoapgādi nodrošina privāta kapitālsabiedrība. Nākotnē divas lielās pašvaldības energoapgādi plāno nodot PPP koncesijā.

Ūdenssaimniecība, notekūdeņi un kanalizācija – svarīga pilsētvides sastāvdaļa, kas palīdz organizēt ūdens plūsmu, optimizē tā izmantošanas iespējas un mazina piesārņojumu apkārtējā vidē.

Mazās pašvaldības ūdenssaimniecības, notekūdeņu un kanalizācijas nodrošināšanai pašas lielākoties izmanto savus resursus – 17 pašvaldības pašas vai ar kādas savas struktūrvienības palīdzību un 14 pašvaldības ar 100% pašvaldības kapitālsabiedrības palīdzību nodrošina kontrolētu ūdens apriti. Nākotnē ir plānots būtisks samazinājums pašas pašvaldības vai tās struktūrvienības spējā pārvaldīt ūdenssaimniecību, notekūdeņus un kanalizāciju – no pašreizējām 17 pašvaldībām to nākotnē darīs desmit pašvaldības. Dati liecina, ka iecerēts nākotnē palielināt pašvaldībai 100% kapitālsabiedrību skaitu ūdenssaimniecības, notekūdeņu un kanalizācijas jomā – no pašreizējām 14 būs 18 pašvaldības, kurās ūdens apriti kontrolēs pašvaldībai piederoša kapitālsabiedrība. Četras pašvaldības nākotnē cer izveidot kopuzņēmumu ar privāto kapitālu, vēl 5 pašvaldības plāno izmantot PPP iepirkuma līgumus.

Vidēji mazās pašvaldības lielākoties ūdenssaimniecības, notekūdeņu un kanalizācijas apsaimniekošanu izvēlas uzticēt pašu izveidotajām kapitālsabiedrībām – kopumā tādas ir 19 pašvaldības. Deviņās pašvaldībās ūdens apriti apsaimnieko pašas pašvaldības vai arī šim nolūkam radīta struktūrvienība. Četrās pašvaldībās ir pakalpojumu, būvdarbu līgums. Nākotnē nav plānotas būtiskas izmaiņas.

10 – 20 milj. Ls pašvaldībās ūdenssaimniecības, notekūdeņu un kanalizācijas jomu, līdzīgi kā mazākajās pašvaldībās, arī kontrolē 100% pašvaldībai piederošas kapitālsabiedrības. Trijās

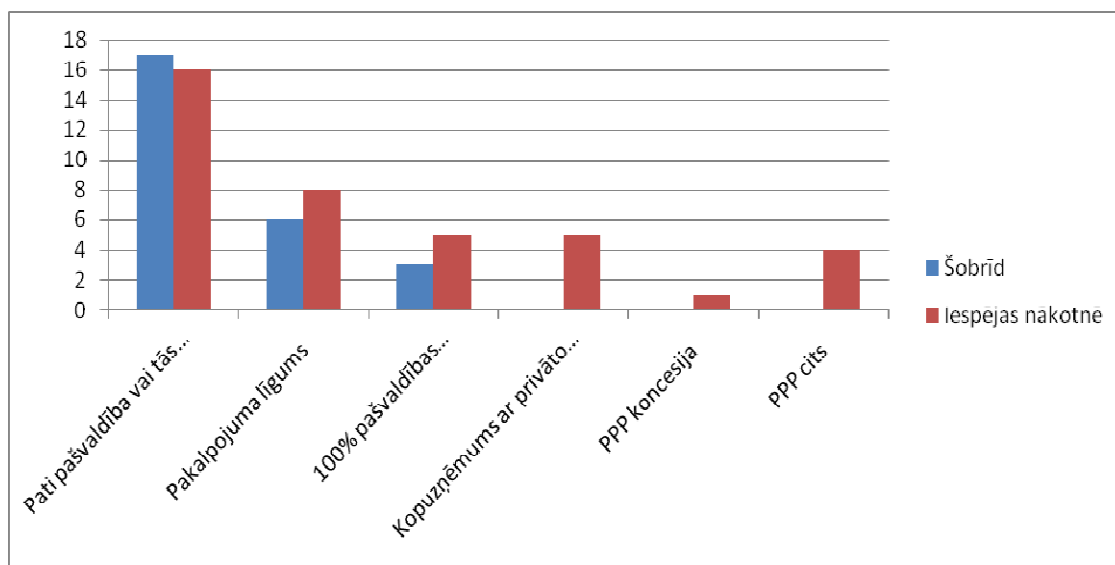
pašvaldībās pašas pašvaldības vai arī to struktūrvienības kontrolē ūdens aprites saimniecību. Nākotnē nav gaidāmas būtiskas pārmaiņas.

Sešas lielās pašvaldības šobrīd ūdenssaimniecības, notekūdeņu un kanalizācijas apsaimniekošanu veic ar 100% tai piederošu kapitālsabiedrību palīdzību. Divās pašvaldībās šo procesu vada pašas pašvaldības vai arī to struktūrvienības. Nākotnē divas lielās pašvaldības ir plānojušas veidot kopuzņēmumus ar privāto kapitālu. 2 pašvaldības ir plānojušas slēgt PPP iepirkuma līgumus.

3.4. Tūrisms

Tūrisms ir viens no Latvijas potenciāli eksportspējīgākiem produktiem.

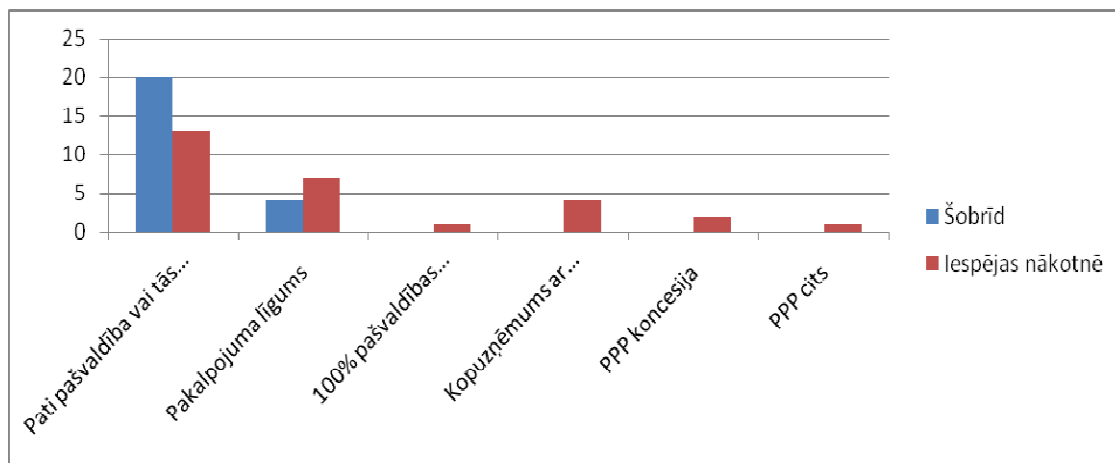
Mazās pašvaldības ar tūrisma jautājumiem galvenokārt tiek galā pašu spēkiem, kur 17 mazo pašvaldību vai ar speciālu struktūrvienību palīdzību pašas nodrošina tūrisma nozares attīstību. Sešas pašvaldības ir noslēgušas pakalpojumu līgumus. Vēl trīs pašvaldības tūrisma nozari attīsta ar 100% piederošām kapitālsabiedrībām.

11. grafiks Tūrisms (pašvaldības ar līdz 5 milj. Ls budžetu n 29)

Nākotnē ir ielānotas salīdzinoši daudz izmaiņu (sk. 12.grafiku). Būtiskākās izmaiņas ir kopuzņēmumu dibināšanas tendence, kad plānots dibināt piecus kopuzņēmumus ar privāto kapitālu. Plānots slēgt četrus PPP iepirkuma līgumus un vienu PPP koncesijas līgumu. Dati liecina, ka palielināsies arī to pašvaldību skaits, kas tūrisma nozari attīsta ar 100% pašvaldībai piederošu uzņēmumu – no pašreizējām trim pašvaldībām tādās nākotnē varētu būt piecas.

Vidēji mazās pašvaldības pašlaik lielākoties pašas vai ar speciālas struktūrvienības palīdzību nodrošina tūrisma nozares attīstību – kopumā tādas ir 20 pašvaldības. Ir noslēgti četri pakalpojuma līgumi.

13. grafiks Tūrisms (pašvaldības ar budžetu 5-10 milj. Ls n 26)

Nākotnē vidēji mazās pašvaldības plāno dažādot ar tūrismu saistīto jomu (sk. 14.grafiku), kur varētu pieaugt to pašvaldību skaits, kas ir noslēgušas pakalpojumu līgumus – no četrām pašvaldībām nākotnē tās varētu būt septiņas. Četras pašvaldības nākotnē plāno dibināt kopuzņēmumu ar privāto kapitālu, divas pašvaldības vēlas attīstīt PPP koncesiju un viena pašvaldība – PPP iepirkuma līgumu.

Vidēji lielās pašvaldības lielākoties pašas vai ar speciālas struktūrvienības palīdzību pārvalda tūrismu savā administratīvajā teritorijā – tādas kopumā ir sešas pašvaldības. Viena pašvaldība izmanto pakalpojumu līgumu tūrisma pakalpojumu nodrošināšanā. Nākotnē nav paredzamu būtisku izmaiņu.

Lielās pašvaldības pašlaik izvēlas pašas nodrošināt tūrisma informācijas punktu nodrošināšanu savā administratīvajā teritorijā – kopumā tādas ir piecas pašvaldības – četras pašas vai ar struktūrvienības palīdzību nodrošina, savukārt viena ir nodibinājusi 100% pašvaldības kapitālsabiedrību. Ir divas pašvaldības, kur ar tūrisma jautājumiem nodarbojas privātas organizācijas. Nākotnē ir tendence lielajām pašvaldībām izmantot kopuzņēmuma dibināšanas iespēju (1), PPP koncesiju (1) un PPP iepirkuma līgumu (1)

3.5. Pašvaldību budžeta saistības un to iespējas īstenot PPP

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldību budžetiem” 22.pantu, pašvaldības, pamatojoties uz domes (padomes) lēmumu, var ņemt īstermiņa un ilgtermiņa aizņēmumus un uzņemt ilgtermiņa saistības. Lai nodrošinātu likumā noteikto pašvaldību pastāvīgo funkciju izpildi gadījumos, kad pašvaldības nonākušas ārkārtējās finansiālās grūtībās, pašvaldībai var tikt veikta pašvaldību finanšu stabilizācija. Kārtību, kādā tiek veikta pašvaldību finanšu stabilizācija regulē likums „Par pašvaldību finanšu stabilizēšanu un pašvaldību finansiālās darbības uzraudzību”.

Pašvaldībai var būt ierosināta valsts finanšu stabilizēšana, ja konstatēta vismaz viena no šādām pazīmēm:

- pašvaldības parādu saistības, kurām iestājies atmaksas termiņš kārtējā saimnieciskajā gadā, kopā ar iepriekšējo gadu parādu saistībām, kurām iestājies atmaksas termiņš, pārsniedz 20% no pašvaldības kārtējā saimnieciskā gada budžeta kopapjoma;
- pašvaldība nespēj vai sakarā ar pierādāmiem apstākļiem nespēs nokārtot savas parāda saistības;
- pašvaldības parādi pārsniedz tās īpašumā esošos aktīvus pēc to aktīvu tirgus vērtības.

Par pašvaldību saistībām uzskata aizņēmumus, galvojumus, u.c. citas ilgtermiņa saistības.

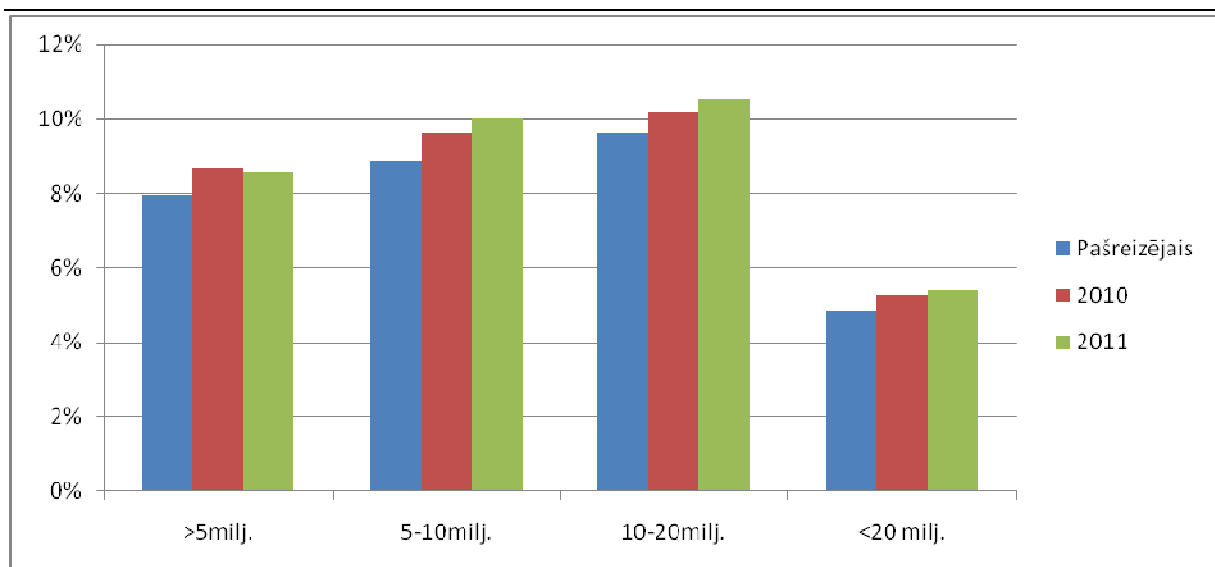
Pašvaldības dažādu projektu īstenošanai uzņemas dažādas saistības, kuru izpildes nodrošināšana no pašvaldības budžeta paņem noteiktu līdzekļu apjomu. Šīs saistību apjoms var būtiski ierobežot pašvaldību spēju nākotnē iesaistīties kādā PPP projektā, kur nepieciešams pašvaldības līdzfinansējums.

Skatot atsevišķi budžeta apjoma saistības, absolūtais rekordists saistību apjoma ziņā ir kāda pašvaldība, kas ietilpst to pašvaldību kategorijā, kuru budžeta apjoms ir līdz 5 milj. Ls. Šīs konkrētās pašvaldības budžeta saistības pārsniedz 20% no konkrētās pašvaldības budžeta apjoma (konkrētā pašvaldība ir izņemta no turpmākajiem aprēķiniem).

Apskatot vidējās pašvaldību budžeta saistības (sk. 15.grafiku) ir redzams, ka lielākās saistības ir pašvaldībām ar budžeta apjomu 10 – 20 milj. Ls, kas triju gadu laikā var pārsniegt 10% robežu. Vismazāk budžeta saistību ir lielajām pašvaldībām ar budžeta apjomu vairāk kā 20 milj. Ls. Tas skaidrojams ar to, ka lielajām pašvaldībām ir pietiekami daudz līdzekļu, lai attīstīt infrastruktūras objektus un nodrošinātu pašvaldības funkciju izpildi.

Pētījums „Publiskās un privātās partnerības izmantošanas iespējas pašvaldībās”

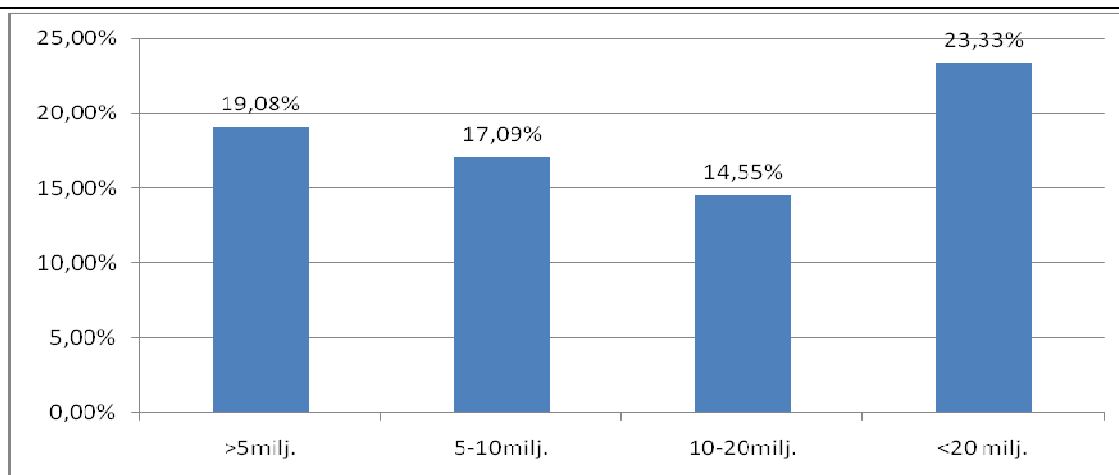

16. grafiks Vidējās pašvaldību saistības sadalītas pa budžeta apjoma kategorijām (n 61)

Vidēji lielajām pašvaldībām ar budžetu 10 – 20 milj. Ls tik lielas saistības varētu būt skaidrojamas ar šo pašvaldību vēlmi strauji attīstīties paļaujoties uz iepriekšējos gados piedzīvoto ekonomikas kāpumu. Šo attīstības lēcieni būtiski ietekmēja 2008.gada ceturtā ceturkšņa notikumi, kad Latvijas ekonomikā sākās pagrimums. Mazo pašvaldību salīdzinoši mazās saistības (16. grafiks) liecina par šo pašvaldību zināmo piesardzību un savu spēju precīzu izvērtēšanu.

Apkopojot to pašvaldību iespējamo rīcību nākotnē saistībā ar PPP un izveidojot attiecību pret pašvaldību skaitu katrā kategorijā veidojas sekojoša situācija (sk. 9.grafiku) – visaktīvāk nākotnē attiecībā pret pašvaldību kopskaitu attiecīgajā pašvaldību budžeta kategorijā, nākotnē PPP iespējas izmantot vēlas lielās pašvaldības ar budžetu vairāk kā 20 milj. Ls. Otra aktīvākā pašvaldību grupa ir pašvaldības, kuras ietilps budžeta kategorijā ar līdz 5 milj. Ls budžetu. Izteikti mazāk aktīvas attiecībā pret aktīvākajām pašvaldībām ir pašvaldības ar budžeta apjomu 10 – 20 milj. Ls. No šīm pašvaldībām tikai 14,55% gadījumu tiek izteikta vēlme iesaistīties PPP projektos.

Pētījums „Publiskās un privātās partnerības izmantošanas iespējas pašvaldībās”

17. grafiks Iespējamais PPP gadījumu skaits katrā pašvaldību budžeta kategorijā (n 71)

Izvērtējot pašvaldību attīstības tendences un to budžeta saistības, ir redzama apgriezti proporcionāla sakarība starp pašvaldību budžeta saistībām un iespējām nākotnē īstenot PPP projektus. Tām pašvaldībām, kurām ir vidēji mazāk budžeta saistību, arī biežāk norāda, ka vēlas attīstīt nākotnē kādu PPP projektu. Savukārt tās pašvaldības, kuru saistību izpildes nodrošināšana aizņem ievērojamu daļu budžeta, arī mazāk nākotnē izmantos PPP iespējas.

4. PAŠVALDĪBU VĒLME SADARBOTIES ĪSTENOJOT KOPĪGUS PPP PROJEKTUS

Apvienojot cilvēkresursus, intereses un vienojoties par kopīgiem mērķiem, pašvaldības var izmantot savus resursus daudz efektīvāk un lietderīgāk. Sadarbība ir būtisks priekšnoteikums, lai palielinātu iespējas īstenot efektīvākus PPP projektus, koncentrējot vienuviet resursus, kapacitāti un zināšanas kopīgu mērķu sasniegšanai.

Analizējot pašvaldību vēlmi sadarboties, tika noteiktas tendences, kas dominē pašvaldību pārstāvju viedokļos, analizēta vēlme sadarboties, ņemot vērā pašvaldības budžeta apjomu. Balstoties uz pašvaldību pārstāvju sniegto informāciju, tika identificēti arī faktori, kas veicina sadarbību pašvaldību starpā, un faktori, kas to ierobežo vai kavē.

Lai noskaidrotu, vai pašvaldības ir gatavas sadarboties, lai kopīgi realizētu PPP projektus, tām tika uzdots jautājums: „Vai jūs esat gatavi īstenot PPP projektus kopā- apvienojoties ar citām pašvaldībām?” Apkopjot pašvaldību sniegto informāciju uz šo jautājumu, tika secināts, ka 30 no visām aptaujātajām 71 pašvaldībām ir gatavas apvienoties un īstenot PPP projektus kopā. 8 no aptaujātajām pašvaldībām nav gatavas sadarboties, lai īstenotu PPP projektus, savukārt 33 aptaujātajām pašvaldībām bija grūti atbildēt uz šo jautājumu.

Tomēr iezīmējās tendence, ka nereti pašvaldības, kas uz šo jautājumu nevarēja sniegt viennozīmīgu atbildi, kā „jā” vai „nē”, savā pamatojumā izturas ar skepsi, paužot savu neticību un piesardzību attiecībā uz sadarbību ar citām pašvaldībām, vairāk paļaujoties uz savām iespējām un potenciālu. Par iemeslu šaubām, lai īstenotu PPP projektus sadarbības ceļā, ir arī informācijas trūkums, neskaidrības un sarežģītība attiecībā uz PPP, kas līdz ar to neļauj pašvaldībām izvērtēt iespējas un apzināties ieguvumus no kopējas sadarbības.

Analizējot datus, iezīmējās tendence, ka vislabvēlīgāk pret sadarbību ir noskaņotas pašvaldības ar budžeta apjomu vairāk kā 20 milj. Ls, četras no šīm pašvaldībām ir atzinušas, ka ir gatavas sadarboties, lai īstenotu PPP projektus, trīs pašvaldībām bijis grūti atbildēt uz šo jautājumu, savukārt neviena no šīm pašvaldībām nav atzīmējusi, ka nebūtu gatava sadarboties.

Četras no tām pašvaldībām, kuru budžeta apjoms ir 10- 20 milj. Ls, atzinušas, ka ir gatavas sadarboties, divas atzinušas, ka nav gatavas, un divām ir bijis grūti atbildēt, vai tās būtu gatavas sadarbības ceļā īstenot PPP projektus.

Mazliet citādāka tendence iezīmējas pašvaldību, kuru budžeta apjoms ir 5- 10 milj. Ls, atbildēs. Vairāk kā pusei (14 pašvaldībām) ir bijis grūti atbildēt, vai tās būtu gatavas sadarboties,

lai īstenotu PPP projektus, 10 pašvaldības atzinušas, ka ir gatavas, savukārt trīs pašvaldības atzinušas, ka nav gatavas sadarboties.

12 no mazajām pašvaldībām, kuru budžeta apjoms ir līdz 5 milj. Ls, atzinušas, ka ir gatavas īstenot PPP projektus kopā- sadarbojoties ar citām pašvaldībām, trīs pašvaldības atzinušas, ka nav tam gatavas, savukārt 14 mazajām pašvaldībām bija grūti atbildēt uz šo jautājumu.

4.1. Sadarbību veicinošie faktori

Apkopojot pašvaldību sniegto informāciju un pamatojumu, kāpēc tās ir gatavas īstenot PPP projektus apvienojoties ar citām pašvaldībām, tika identificēti sekojoši sadarbību veicinoši faktori:

- Izmantoto līdzekļu efektivitāte, īstenojot PPP projektus sadarbības ceļā;
- Efektīvāki realizācijā īstenotie PPP projekti;
- Kvalitatīva līguma iespējas;
- Risku sadales iespējas, ko paredz iesaistīšanās PPP projektos;
- Kopīgas intereses kopīgu PPP projektu īstenošanai;
- Pozitīvo piemēru popularizēšana par PPP projektu īstenošanu sadarbības ceļā;
- Pašvaldības vēlme izskatīt sadarbības iespējas, fleksibilitāte.

Kā sadarbību veicinošus faktoros pašvaldības visbiežāk min efektīvāku līdzekļu izmantošanu. Sadarbība pašvaldību starpā sniedz iespēju īstenot apjomīgākus projektus, līdz ar to palielinās iespēja piesaistīt finansējumu, tāpēc pašvaldības uzskata šo par iespēju īstenot lielākus projektus ar zemākām izmaksām, nekā tas būtu gadījumā, ja tās projektus īstenotu vienas, nesadarbojoties.

Būtisks, sadarbību veicinošs faktors tiek minēts arī efektīvāki projekti, kas sasauca ar iepriekš minēto līdzekļu efektivitāti. Lielā mērā šis un iepriekšminētais faktors saistīts ar pašvaldību budžeta apjomu. Mazajām pašvaldībām nav izdevīgi veidot apjomīgus projektus vienām, turpretī apvienojot resursus, projektu izstrāde kļūst lietderīgāka. Uz jautājumu, kāpēc Jūs esat gatavi īstenot PPP projektus kopā- apvienojoties ar citām pašvaldībām, kādas mazās pašvaldības pārstāvis minēja:

- *Esam gatavi sadarboties, jo tas samazinātu izmaksas gan projektu izstrādei, gan to realizācijai.*

Citas pašvaldības pārstāvis uzsvēra lietderību kopīgu PPP projektu veidošanā:

- *Mazam novadam nav lietderīgi vienam veidot infrastruktūras objektus tikai saviem iedzīvotājiem.*

Savukārt vēl kādas pašvaldības pārstāvis sadarbības nozīmi novērtēja atbilstoši pašvaldības stāvoklim :

- *Esam gatavi sadarboties, jo esam viena no mazākajām pašvaldībām valstī.*

4.2. Sadarbību kavējošie faktori

Apkopojot pašvaldību sniegto informāciju attiecībā uz to, kāpēc tās nav gatavas sadarboties, lai īstenotu PPP projektus, tika identificēti sekojoši faktori, kas ierobežo un kavē pašvaldību sadarbību:

- PPP projektu īstenošana ir sarežģīts process;
- Informācijas trūkums par PPP projektu būtību un īstenošanas iespējām;
- Neskaidra likumdošana;
- Pozitīvo piemēru trūkums par PPP projektu īstenošanu;
- Pieredzes trūkums PPP projektu izstrādē;
- Finanšu trūkums pašvaldībās;
- Pašvaldību interešu saskaņošanas grūtības;
- Piesardzība iesaistoties PPP projektos;
- Slikta iepriekšējā pieredze īstenojot PPP projektus;
- Nepietiekošs valsts finansējums PPP.

Kā visbiežāk minētais sadarbību kavējošs faktors tiek minēts sarežģītais process PPP projektu īstenošanā. Pašvaldības par sarežģītu uzskata lēmumu pieņemšanu attiecībā uz PPP projektu izstrādi, sarežģītu finansu plūsmu un garu saskaņošanas procedūru. Kādas pašvaldības pārstāvis, noraidot iespēju sadarboties, sniedza šādu pamatojumu:

- *Apvienojoties ar citām pašvaldībām, procesa administrēšana kļūst sarežģītāka.*

Būtisks faktors, kas ierobežo iespējas iesaistīties un īstenot PPP projektus sadarbības ceļā, ir informācijas trūkums. Analizējot pašvaldību sniegto informāciju par to, kāpēc tās nav gatavas sadarboties, nākas secināt, ka pašvaldībām nereti grūtības sagādā spēja novērtēt sadarbības nepieciešamību. Pašvaldības nav pietiekoši informētas par labās prakses piemēriem, par iespējām, ko sniedz sadarbība ar citām pašvaldībām. Tāpat arī pašvaldībām trūkst informācijas

par PPP, par to, kādi būtu viņu ieguvumi iesaistoties šāda veida projektos. Trūkst reālu piemēru par veiksmīgi īstenotiem PPP projektiem, pašvaldībām ir nepieciešamība pēc informācijas par to, kā tiek risināti šāda veida projekti, kāda ir reālā darbība pie PPP projekta, nepieciešama arī informācija no tiem, kas jau līdz šim ir realizējuši un iesaistījušies PPP projektos, tādējādi iegūstot informāciju par grūtībām, ar kādām ir nācies saskarties tos īstenojot. Tas bieži traucē pašvaldībām izvērtēt iespējas un pieņemt lēmumu par sadarbības praktizēšanu kopīgu mērķu sasniegšanai.

Pašvaldības norādīja arī uz trūkumiem pašreizējā PPP regulējošajā normatīvo aktu bāzē. Tām ir nācies saskarties ar neskaidrībām PPP likumā, nav skaidrs arī PPP juridiskais pamats. Pašvaldības izteikušas viedokļus, ka "atsevišķi likumdošanas akti nav pietiekami saskaņoti, ir grūti saprast noteikumus, kā arī ir izprast likumdošanu traucē sarežģīti ekonomiskie aprēķini".

Lai īstenotu PPP projektus, pašvaldībām ir skaidri jāapzinās un jāvienojas par mērķiem, ko ar savu darbību tās vēlas panākt un īstenot, tomēr aptaujas datos ir vērojama tendence, ka pašvaldību sadarbību nereti kavē nespēja saskaņot intereses, kā atzina, kāds pašvaldības pārstāvis:

- *Dažādām pašvaldībām ir grūti vienoties, katrs velk „deķīti” uz savu pusi.*

Līdzīgi domājis arī kādas citas pašvaldības pārstāvis:

- *Ir grūti saskaņot intereses, katras pašvaldības deputāti domā tikai par saviem vēlētajiem.*

Apkopojot un analizējot pašvaldību sniegtās atbildes attiecībā uz kopēju sadarbību PPP projektu īstenošanā, var secināt, ja pašvaldības ir pietiekoši informētas par PPP projektu īstenošanas būtību, ir guvušas attiecīgu pieredzi un zināšanas šajā jomā, ja apzinās savas iespējas un ieguvumus no līdzdalības PPP projektos, tad tās ir gatavas sadarboties, lai īstenotu šāda veida projektus. Tomēr lielākajā daļā gadījumu pašvaldībām, iepriekš minēto faktoru trūkuma vai nepilnības dēļ, nākas saskarties ar grūtībām novērtēt savu gatavību sadarboties, lai kopīgi īstenotu PPP projektus.

5. PAŠVALDĪBU PAŠREIZĒJAIS KOMPETENCES LĪMENIS PPP PROJEKTU REALIZĀCIJĀ

Lai noskaidrotu pašvaldību spēju iesaistīties un vadīt PPP projektus un noskaidrotu kopējo tendenci pašvaldību kompetencē attiecībā uz PPP, tika analizēts aptaujāto pašvaldību pašreizējais kompetences līmenis PPP projektu īstenošanā. Balstoties uz pašvaldību sniegto informāciju, tika identificēti galvenie faktori, kas ietekmē pašvaldību kompetenci un faktori, ar ko palīdzību būtu iespējams paaugstināt pašvaldību kompetences līmeni. Pašvaldību sniegtā informācija tika analizēta arī saistībā ar pašvaldību budžeta apjomu.

Pašvaldību kompetences līmenis tiks mērīts atbilstoši šādiem faktoriem:

- Pašvaldību kapacitāte izstrādāt un vadīt PPP projektus;
- Pašreizējo PPP regulējošo normatīvo aktu bāzes vērtējums;
- Faktori, kas traucē īstenot PPP projektus pašvaldībā;
- Faktori, kas palīdzētu īstenot PPP projektus pašvaldībā.

5.1. Pašvaldību kapacitāte izstrādāt un vadīt PPP projektus

Viens no faktoriem, kas raksturo pašvaldību kompetences līmeni, ir kapacitāte izstrādāt un vadīt PPP projektus. Lai novērtētu savu kapacitāti, pašvaldībām tika lūgts atbildēt uz jautājumu: „Kā jūs vērtējat savu kapacitāti izstrādāt un vadīt PPP projektu?”, piedāvājot atbilžu variantus „pietiekama”, „daļēji pietiekama” un „nepietiekama”.

13 pašvaldības ir atzinušas, ka savu kapacitāti izstrādāt un vadīt PPP projektus vērtē kā pietiekamu, 32 kā daļēji pietiekamu, 25 kā nepietiekamu, savukārt tikai viena pašvaldība nav varējusi novērtēt savu kapacitāti pieredzes un informācijas trūkuma dēļ attiecībā uz PPP.

Analizējot datus pēc pašvaldību budžeta lieluma, var secināt, ka trīs pašvaldības, ar budžeta apjomu vairāk kā 20 milj. Ls, savu kapacitāti vērtē kā pietiekamu, divas kā daļēji pietiekamu, savukārt divas kā nepietiekamu. Līdz ar to lielo pašvaldību kapacitāte ir vairāk pietiekama, kā nepietiekama. Šādu tendenci nevar vērot pārējās pašvaldību grupās, kuru budžeta apjoms ir līdz 5 milj. Ls, 5- 10 milj. Ls un 10- 20 milj. Ls. Šeit vērojama tendence, ka pašvaldību kapacitāte izstrādāt un vadīt PPP projektus ir vairāk nepietiekama kā pietiekama.

Divas pašvaldības ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls savu kapacitāti vērtē kā pietiekamu, 13 kā daļēji pietiekamu, tāpat- 13 pašvaldības kā nepietiekamu.

Attiecībā uz pašvaldībām ar budžeta apjomu no 5- 10 milj. Ls, kā pietiekamu savu kapacitāti vērtē sešas pašvaldības, kā daļēji pietiekamu- 14, savukārt par nepietiekamu to atzinušas septiņas pašvaldības.

Divas pašvaldības ar budžeta apjomu no 10- 20 milj. Ls savu spēju izstrādāt un vadīt PPP projektus novērtējušas kā pietiekamu, trīs pašvaldības kā daļēji pietiekamu, tikpat- trīs pašvaldības kā nepietiekamu.

Apkopojot pašvaldību sniegto informāciju, tika noskaidroti faktori spējai izstrādāt un vadīt PPP projektus, tie ir:

- Pietiekoša pieredze projektu vadībā;
- Zinoši un kompetenti speciālisti;
- Pieredze PPP projektu īstenošanā;
- Laba teorētiskā sagatavotība;
- Pietiekoši cilvēkresursi PPP projektu izstrādei;

Balstoties uz to pašvaldību viedokļiem, kas savu spēju izstrādāt un vadīt PPP projektus vērtējušas kā daļēji pietiekamu vai nepietiekamu, tika identificēti faktori, kas ierobežo pašvaldību kapacitāti. Tie ir:

- Pieredzes trūkums PPP projektu izstrādē;
- Kompetentu cilvēkresursu trūkums;
- Nepilnīgas zināšanas likumdošanā PPP jomā;
- Zināšanu un prasmju trūkums PPP projektu īstenošanā;
- Informācijas trūkums;
- Finanšu līdzekļu trūkums;
- Nepietiekama kvalifikācija;
- PPP projektu īstenošana kā sarežģīta procedūra;

Ņemot vērā to, kā pašvaldības ir novērtējušas savu spēju izstrādāt un vadīt PPP projektus, var secināt, ka lielākajā daļā gadījumu pašvaldību kapacitāte ir daļēji pietiekama. Pašvaldību vērtējums par spēju izstrādāt un vadīt PPP projektus, norāda uz faktoriem, kas liecina par to līdzšinējo kompetenci, zināšanām un prasmēm šādu projektu īstenošanā. Pašvaldību kompetences līmeni galvenokārt ietekmē gūtā pieredze PPP jomā, informācija, kas pašvaldībām pieejama attiecībā par PPP projektu īstenošanu, tas, cik zinoši un sagatavoti projektu izstrādāšanai ir pašvaldību darbinieki, kā arī viņu spēja saprast un iedziļināties PPP likumdošanā.

Lai noskaidrotu, cik skaidra pašvaldībām šķiet PPP regulējošo normatīvo aktu bāze un uzzinātu pašvaldību attieksmi pret to, tika pievērsta lielāka uzmanība šim faktoram. novērtējot, kāda nozīme pašvaldību kompetences ietvaros ir likumdošanas pārzināšanai un izpratnei.

5.2. Pašvaldību kompetence attiecībā uz PPP regulējošo normatīvā aktu bāzi

Pašvaldībām tika lūgts atbildēt uz jautājumu: „Kā jūs vērtējat pašreizējo PPP regulējošo normatīvo aktu bāzi?”. Lai to novērtētu, tika piedāvāti tādi atbilžu varianti kā „pietiekama”, „daļēji pietiekama”, „nepietiekama”, „skaidra”, „daļēji skaidra”, „neskaidra”, „atvieglo projektu īstenošanu”, „neatvieglo projektu īstenošanu”, „tikai sarežģī projektu īstenošanu”.

17 pašvaldības normatīvo PPP regulējošo normatīvo aktu bāzi novērtējušas kā neskaidru, 15 kā daļēji skaidru, 11 kā daļēji pietiekamu, 10 kā pietiekamu, tikpat, t.i. 10 pašvaldības atzinušas, ka pašreizējā normatīvā aktu bāze neatvieglo projektu īstenošanu, savukārt trīs pašvaldības norādījušas, ka normatīvo aktu bāze atvieglo projektu īstenošanu. Kā nepietiekamu normatīvo aktu bāzi novērtējušas trīs pašvaldības, savukārt tikai viena to novērtējusi kā skaidru, tāpat arī viena pašvaldība atzinusi, ka normatīvo aktu bāze tikai sarežģī projektu īstenošanu.

Deviņas mazās pašvaldības, t.i. pašvaldības ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls, normatīvo aktu bāzi vērtē kā daļēji skaidru, septiņas pašvaldības kā neskaidru, piecas kā pietiekamu, četras mazās pašvaldības uzskata, ka normatīvo aktu bāze neatvieglo PPP projektu īstenošanu, divas pašvaldības to novērtējušas kā daļēji pietiekamu, savukārt viena kā nepietiekamu, tāpat arī viena pašvaldība uzskata, ka normatīvo aktu bāze tikai sarežģī projektu īstenošanu. Neviena no šīm pašvaldībām ar budžeta apjomu līdz 5 milj. Ls nav vērtējusi normatīvo aktu bāzi kā skaidru, vai arī atzinusi, ka tā atvieglo projektu īstenošanu.

Pašvaldības ar budžeta apjomu 5- 10 milj. Ls visbiežāk normatīvo aktu bāzi vērtē kā neskaidru, t.i. astoņas pašvaldības, sešas pašvaldības uzskata, ka tā neatvieglo projektu īstenošanu, kā daļēji pietiekamu to vērtē četras pašvaldības, savukārt kā pietiekamu- divas, tāpat arī divas pašvaldības uzskata, ka tā atvieglo projektu īstenošanu, viena pašvaldība normatīvo aktu bāzi novērtējusi kā nepietiekamu. Neviena pašvaldība ar budžeta apjomu 5- 10 milj. Ls to nav vērtējusi kā skaidru, tāpat neviena nav atzinusi apgalvojumu, ka normatīvo aktu bāze tikai sarežģī projektu īstenošanu.

Citādāka tendence iezīmējas pašvaldību grupā, kuru budžeta apjoms ir 10- 20 milj. Ls. Trīs pašvaldības normatīvo aktu bāzi vērtē kā pietiekamu, trīs kā daļēji pietiekamu. Savukārt viena pašvaldība to novērtējusi kā daļēji skaidru un viena kā neskaidru. Pašvaldības, kas ietilpst

šajā budžeta grupā normatīvo aktu bāzi nav vērtējušas kā nepietiekamu, arī ne kā skaidru, un nav izteikušas viedokļus par to, vai tā atvieglo, neatvieglo vai sarežģī projektu izstrādi.

Divas lielās pašvaldības, kuru budžeta apjoms ir vairāk kā 20 milj. Ls, normatīvo aktu bāzi vērtē kā daļēji pietiekamu, pa vienai pašvaldībai novērtējušas to kā skaidru, daļēji skaidru, neskaidru un nepietiekamu. Neviena no šīm pašvaldībām nav vērtējusi normatīvo aktu bāzi kā pietiekamu, tāpat neviena nav atzinusi, ka normatīvo aktu bāze neatvieglo projektu īstenošanu, vai tikai sarežģī projektu īstenošanu.

Pašvaldības savu viedokli attiecībā uz to, ka normatīvo aktu bāze neatvieglo projektu īstenošanu, galvenokārt skaidro ar papildus slodzi, ko rada sarežģītā un nesakārtotā likumdošana PPP jomā. Kā atzina kāds pašvaldības pārstāvis:

- PPP regulējošā normatīvo aktu bāze neatvieglo projektu īstenošanu, jo ir papildus slodze, lai nodrošinātu katra projekta atsevišķu uzskaiti, jo iesniedzot projektu, uz katru attiecas savi Ministru Kabineta (MK) noteikumi.

Kādas citas pašvaldības pārstāvis, novērtējot regulējošo aktu bāzi kā neskaidru, atzina:

- Normatīvie akti šķiet izstrādāti steigā un nepārdomāti.

Novērtējot normatīvo aktu bāzi kā daļēji skaidru, kādas pašvaldības pārstāvis atzina, ka:

- Normatīvie akti un tajos atrodamā informācija par PPP pamatprincipiem ir teorētiski skaidra, taču attiecībā uz PPP ieviešanas detaļām, niansēm, ir grūti sniegt pamatotu vērtējumu, jo līdz šim pašvaldībai nav bijusi praktiska pieredze darbā ar PPP.

Norādot uz nepilnībām normatīvo aktu bāzē, kāda pašvaldība to novērtējusi kā daļēji pietiekamu:

- Ņemot vērā, ka PPP likums ir spēkā tikai no 01. 10. 2009., nepieciešami metodiskie materiāli, līgumu paraugi vai vadlīnijas projektu realizēšanā.

Vērtējot normatīvo aktu bāzi kā neskaidru, pašvaldības galvenokārt atzīst, ka trūkst izpratnes par PPP projektu realizāciju:

- Nav veikts pietiekams izskaidrojošais darbs.*
- Ļoti sarežģīti ekonomiskie aprēķini un ļoti maz informācijas.*
- Grūti izprast noteikumus, kā arī nav skaidri īstenošanas principi.*

Balstoties uz pašvaldību sniegtajām atbildēm un viedokļiem par PPP regulējošo normatīvo aktu bāzi, var secināt, ka pašvaldību kompetences līmeni būtiski ietekmē nespēja izprast likumdošanu PPP jomā. Līdz ar to šī neskaidrība nereti kļūst par vienu no iemesliem, kas pašvaldībām traucē izstrādāt un realizēt PPP projektus.

5.3. PPP projektu īstenošanu kavējošie faktori

Lai noskaidrotu, kādi faktori traucē pašvaldībām īstenot PPP projektus, tika uzdots jautājums: „Kas, Jūsaprāt, šobrīd traucē īstenot PPP projektus jūsu pašvaldībā?”. Tika piedāvāti sekojoši atbilžu varianti: „nesakārtoti normatīvie akti”, „informācijas trūkums”, „pieredzes trūkums”, „finanšu trūkums pašvaldības budžetā”, „profesionālu darbinieku trūkums”, „iniciatīvas trūkums”, „privāto investoru trūkums”, „politiskā atbalsta trūkums”, „sarežģīta procedūra”, kā arī piedāvāta iespēja sniegt citu atbildi.

Visbiežāk minētais faktors, kas traucē pašvaldībām īstenot PPP projektus, ir finanšu trūkums pašvaldības budžetā. Pašvaldības bieži kā traucējošu faktoru atzīst arī sarežģītu procedūru, pieredzes trūkumu un privāto investoru trūkumu. Daļēji, bet ne tik lielā mērā, par traucējošiem faktoriem tiek uzskatīti arī informācijas trūkums, publiskā atbalsta trūkums, nesakārtoti normatīvie akti, profesionālu darbinieku trūkums, iniciatīvas trūkums. Viena pašvaldība atzinusi, ka projektus īstenot traucē Starptautiskā Valūtas Fonda (SVF) ierobežojumi, divas pašvaldības atzinušas, ka tās nav saskārušās ar faktoriem, kas traucētu īstenot PPP projektus.

Kā redzams, tad minētie faktori sasaucas gan ar pašvaldību sagatavotību un spējām, kas zināmā mērā atkarīgas no līdz šim gūtās pieredzes PPP jomā, gan arī ar dažādiem ārējiem faktoriem, kas ietekmē pašvaldību iespējas īstenot PPP projektus, piemēram, grūtības piesaistīt privātos investorus vai publiskā atbalsta trūkumu.

Tā kā pašvaldību pieredze, kopumā ņemot, PPP projektu izstrādē nav pietiekama, šis faktors kļūst par būtisku ierobežojumu, lai tās spētu veiksmīgi īstenot un iesaistīties PPP projektos. Pašvaldības saskaroties ar PPP projektu īstenošanas sarežģīto procedūru, nonāk grūtībās, kas liecina par to, ka pašvaldību kompetence PPP jomā nav pietiekama.

5.4. PPP projektu īstenošanas veicinošie faktori

Lai uzzinātu pašvaldību viedokli par to, kas spētu veicināt PPP projektu īstenošanu pašvaldībās, tika lūgts atbildēt uz jautājumu: „Kas, Jūsaprāt, palīdzētu īstenot PPP projektus jūsu pašvaldībā?”. Tika piedāvāti sekojoši atbilžu varianti: „Pozitīvie piemēri PPP projektu īstenošanā”, „vairāk informācijas”, „kursi un semināri”, „kompetences centrs publiskajam sektoram”, „valsts finansiāls atbalsts”, „valsts atbalsts projektu sagatavošanā”, „konferences”, „iepriekš sagatavota tipveida dokumentācija”, kā arī piedāvāts cits atbilžu variants.

Pašvaldību visbiežāk minētais faktors ir pozitīvie piemēri PPP projektu īstenošanā, kā otru biežāko tās min valsts finansiālo atbalstu. Pašvaldības atzinušas, ka nepieciešams arī vairāk

informācijas, iepriekš sagatavota tipveida dokumentācija un valsts atbalsts projektu sagatavošanā. Retāk pašvaldību atzīmētie faktori ir nepieciešamība pēc kursiem un semināriem, kompetences centrs publiskajam sektoram, savukārt visretāk atzīmētais faktors ir nepieciešamība pēc konferencēm.

Visbiežāk minētais faktors, kas spētu veicināt PPP projektu īstenošanu pašvaldībās – pozitīvie piemēri PPP projektu īstenošanā, ir nozīmīgs informācijas avots. Šādi veiksmīgie piemēri var nodrošināt pašvaldības ar informāciju par PPP projektu īstenošanas būtību un specifiku, labās prakses iespējām, problēmām, ar kādām nācies saskarties, tāpat arī norādot gan uz publiskā, gan privātā sektora, gan arī kopējiem sabiedrības ieguvumiem.

Analizējot visus iepriekš aplūkotos faktoros, nākas secināt, ka pašvaldību kompetences līmenis attiecībā uz PPP projektu izstrādi nav pietiekams. To ietekmē gan nepietiekamā pašvaldību kapacitāte izstrādāt un vadīt PPP projektus, gan nepilnīgā izpratne par PPP regulējošo normatīvo aktu bāzi, arī pašvaldību sniegtās atbildes par PPP projektus kavējošiem un veicinošiem faktoriem norāda uz nepilnībām pašvaldību kompetencē. Šie faktori galvenokārt saistīti ar pašvaldību pieredzes trūkumu PPP jomā, informācijas trūkumu par PPP projektu īstenošanas būtību un iespējām, kā arī ar PPP saistošās likumdošanas neizpratni. Lai paaugstinātu kompetences līmeni, pašvaldībās ir nepieciešams kvalitatīvs izskaidrojošs darbs par PPP projektu īstenošanas specifiku, tādējādi izglītojot pašvaldību speciālistus, novēršot neskaidrības un mazinot sarežģījumus, ar ko pašvaldībām nākas saskarties izstrādājot šāda veida projektus.

6. PAŠVALDĪBU ATTIEKSME PRET PPP KĀ VIENU NO FUNKCIJU NODROŠINĀŠANAS VEIDIEM

Lai atklātu tendences, kādas valda pašvaldību attieksmē pret PPP un noskaidrotu, cik lielā mērā pašvaldības ir ieinteresētas PPP projektu īstenošanā, ir svarīgi uzzināt, kādu nozīmi PPP iegūst pašvaldību darbībā.

Galvenie faktori, uz ko tiks vērsta uzmanība, lai atklātu pašvaldību attieksmi, ir motivācija, pašvaldību ieteikumi par PPP vides uzlabošanu valstī, kā arī pašvaldību minētās problēmas, ar kādām tām nācies saskarties īstenojot PPP projektus. Būtiski minēt, ka pašvaldību attieksme pret PPP ir saistīta ar kompetences līmeni, ar to, cik lielā mērā pašvaldības ir ieinteresētas un zinošas PPP jomā, vai vēlas iedziļināties PPP projektu īstenošanas procesā, cik liela ir motivācija apgūt jaunas zināšanas, pilnveidoties, lai spētu veiksmīgi īstenot šāda veida projektus.

PPP Latvijā ir jauna prakse, nereti jaunais un inovatīvais biedē, liek izturēties ar skepsi un neticību. Šāda tendence vērojama arī aptaujāto pašvaldību vidū. Tās pietiekami neapzinās savas iespējas un ieguvumus no iesaistīšanās PPP projektos, tāpēc nereti savu attieksmi pret PPP projektu īstenošanu pauž caur šaubām, attiecoties rezervēti pret šāda veida projektiem. Kādas pašvaldības pārstāvis par PPP projektu īstenošanu teicis:

- Nav izstrādāts līdz šim, tāpēc arī šobrīd nav pārliecības par izdošanos.

Pašvaldību visbiežāk minētais faktors, kas varētu palīdzēt uzlabot PPP projektu īstenošanu, ir pozitīvie piemēri PPP projektu īstenošanā. Kā jau iepriekš tika minēts, pozitīvie piemēri PPP projektu īstenošanā var pašvaldībām sniegt daudzveidīgu informāciju gan par PPP projektu būtību, gan ieguvumiem un iespējām, arī par iespējamajām grūtībām un problēmām projektu īstenošanā. Šādi labās prakses piemēri pašvaldībām šķiet ļoti saistoši, jo ļauj gūt reālu ieskatu PPP projektu izstrādes procedūrā.

Kā otro biežāko faktoru, kas palīdzētu uzlabot PPP projektu īstenošanu, pašvaldības minējušas seminārus un vairāk informācijas par projektu īstenošanu. Turklāt plašāka informācija pašvaldību uzskatā nepieciešama ne vien publiskajam sektoram, bet arī privātajiem uzņēmējiem, lai paaugstinātu viņu kompetenci PPP jomā un radītu interesi iesaistīties PPP projektu īstenošanā. Kā atzina kāds pašvaldības pārstāvis:

-Varētu veikt plašākas informācijas kampaņas arī privātajā sektorā, lai ieinteresētu potenciālos investorus, ja iniciatīva nāktu no uzņēmēju puses, tad pašvaldība noteiktu būtu daudz aktīvāka PPP projektu saistītu jautājumu risināšanā.

Kādas citas pašvaldības pārstāvis minējis, ka:

- *Ministrijai jāveic liels skaidrojošs darbs pašvaldību speciālistiem.*

Attiecībā uz PPP vides attīstību valstī kāda pašvaldība sniegusi šādu informāciju:

-Nepieciešama informācija par PPP gan publiskā, gan privātā sektora izglītošanai, skaidrojumi nepieciešami saprotami arī ne juristu vai ekonomistu izglītību ieguvušajiem.

Lai gan pašvaldības ir ieinteresētas uzkrāt zināšanas par PPP projektu īstenošanu un vēlas gūt lielāku skaidrību un apmācību PPP jomā, nereti to vidū vērojams negatīvisms, ko radījusi gan kopējā ekonomiskā situācija valstī, gan neuzticīga attieksme pret valdības darbu. Līdz ar to šī situācija neļauj gūt pārliecību par iespējamu atbalstu no valsts puses PPP jomā, tādējādi pašvaldībām nereti zūd motivācija PPP projektu uzsākšanā. Kā atzinis kāds pašvaldības pārstāvis:

- *Valstī neviens nav ieinteresēts mainīt situāciju. Inertums.*

Kādas citas pašvaldības pārstāvis minējis šādu piemēru saistībā ar situāciju valstī:

-Bija mēģinājums organizēt daudzdzīvokļu mājas būvniecību, bet šajā ekonomiskajā situācijā nebija garantiju par atmaksāšanos.

Kā trešais pašvaldību biežāk minētais faktors PPP projektu īstenošanas uzlabošanā ir valsts finansiālais un praktiskais atbalsts. Nereti pašvaldību domas un idejas par PPP projektiem atduras pret finanšu līdzekļu trūkumu, līdz ar to pašvaldības atzīts, ka būtu nepieciešams finansiāls atbalsts no valsts puses, lai tās spētu iesaistīties PPP projektos. Tāpat pašvaldībām svarīgi no valsts puses saņemt arī praktisku atbalstu – konkrētu palīdzību PPP projektu sagatavošanā un īstenošanā. Kādas pašvaldības pārstāvis atzinis, ka:

- *Nav mēģināts pat sākt šāda veida projektus, jo skaidrs, ka nepieciešamo investīciju saņemšana nav, un paredzams, ka nebūs no finanšu ministrijas puses.*

Lai gan vairumā gadījumu pašvaldību attieksmē dominē šaubas par iesaistīšanos PPP projektos, ir pašvaldības, kas pauž pozitīvu un pārliecinātu attieksmi īstenojot dažādus projektus caur PPP. Piemēram, kādas pašvaldības pārstāvis atzinis:

- *Esam īstenojuši vienu PPP projektu, piedalījušies PPP dokumentācijas izstrādē 4PII projektā, gatavojam 2 FEP PPP projektiem.*

Pašvaldību pārstāvji pauduši pārliecinātību par savas pašvaldības kapacitāti attiecībā uz PPP:

- *Pašvaldībā ir kvalificēti speciālisti ar lielu pieredzi dažādās sarežģītības pakāpes projektu vadībā.*
- *Kapacitāte un zināšanas ir uzkrātas pietiekamas, jo jau 8 gadus pašvaldība īsteno gan lielākus, gan mazākus infrastruktūras attīstības projektus.*

Lielākoties pašvaldības apzinās, ka veids, kā attīstīt un uzlabot PPP vides kvalitāti, ir īstenot veiksmīgus PPP projektus. Pašvaldības atzīst, ka pietrūkst informācijas par šādu projektu īstenošanas procedūru, apzinās veicinošos un kavējošos faktorus, kas ietekmē spēju īstenot PPP projektus. Pašvaldības izprot arī savus trūkumus un nepilnības šajā jomā, tomēr nav pilnībā apzinājušās savas iespējas PPP projektu īstenošanā, kā arī nespēj pietiekoši novērtēt ieguvumus. Analizējot pašvaldību sniegto informāciju, var secināt, ka attieksmi pret PPP projektiem galvenokārt ietekmē gan pašvaldību iekšējie faktori, piemēram, cilvēkresursu sagatavotība, kapacitāte, finanšu līdzekļi, gan arī ārējie faktori, kas iespaido pašvaldību attieksmi, piemēram, ekonomiskā situācija valstī, valsts atbalsts PPP projektu īstenošanai.

Kopumā ņemot, iezīmējas tendence, ka pašvaldību attieksme pret PPP ir atkarīga no līdz šim gūtās pieredzes un zināšanām PPP jomā. Pašvaldības, kas līdz šim jau ir iesaistījušās kāda PPP projektā, guvušas attiecīgas zināšanas šajā jomā, attiecas pret PPP kā pret efektīvu līdzekli, kā sasniegt konkrētus mērķus. Turpretī pašvaldības, kurām nav bijusi reāla saskarsme ar PPP un trūkst pieredzes šajā jomā, galvenokārt mēdz attiekties pret PPP ar šaubām un piesardzību.

SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS

Secinājumi par esošo situāciju un attīstības tendencēm pašvaldībās saistībā ar PPP

Pētījuma ietvaros tika analizēta situācija, kāda pastāv pašvaldībās attiecībā uz PPP. Tika noteiktas tendences pašvaldību esošajā situācijā PPP jomā, kā arī turpmākā pašvaldību darbības attīstībā.

Apkopojot aptaujas rezultātus, kā galvenā tendence izvirzās pašvaldību vēlme attīstīt PPP projektus. Nav nevienas pašvaldības, kas atteiktos no pašreiz īstenota PPP projekta. Tas liecina, ka pašvaldības ir ieinteresētas izmantot PPP sniegtās iespējas ietaupīt pašvaldības naudu un nodot daļu savu funkciju privātiem uzņēmējiem.

Galvenokārt PPP iespējas vēlas izmantot lielās pašvaldības ar budžeta apjomu vairāk kā 20 milj. Ls (sk. 9. grafiku). Otrās aktīvākās pašvaldības ir mazās pašvaldības ar budžetu līdz 5 milj. Ls izvēlas izmantot PPP iespējas. Tas, iespējams, ir skaidrojams ar šo mazo pašvaldību mazajām finanšu iespējām nodrošināt kādas savas funkcijas. Visbiežāk šīs mazās pašvaldības izvēlas attīstīt PPP projektus izglītības, sporta, kultūras un veselības iestāžu būvniecībā un apsaimniekošanā.

Viskūtrāk PPP iespējas nākotnē plāno izmantot vidēji lielās pašvaldības, kuru budžetu apjoms ir 10 – 20 milj. Ls. Šīs pašvaldības ir gatavas iesaistīties tikai atsevišķos PPP projektos, kas prasa ļoti lielus finanšu ieguldījumus, piemēram, ūdenssaimniecības sakārtošanu, lidostas, ostas vai dzelzceļa apkalpošanai un uzturēšanai. Šādu situāciju ir radījis šo pašvaldību saistību apjoms, kas sastāda ievērojamu daļu no šo pašvaldību budžeta (sk. 16. grafiku).

Kopumā būvniecībā ir vērojama izteikta tendence pašvaldībām nākotnē izmantot PPP projektus kādu objektu būvniecībā. Visas šīs jomas ir saistītas ar lieliem finanšu ieguldījumiem, kas, jo sevišķi mazām pašvaldībām, ne vienmēr ir pieejami. Tādā veidā izmantojot PPP sniegtās iespējas, pašvaldības var uzlabot savu pašvaldības iedzīvotāju ikdienas dzīvi, ļaujot nopelnīt arī kādam uzņēmumam. Savukārt lielās pašvaldības, kuras spēj nodrošināt pašvaldības pamatfunkcijas var atļauties plānot daudz lielākus PPP projektus, kas sniegs ieguldījumu ne vien konkrētās pašvaldības ekonomikā, bet arī iegūs visa Latvijas ekonomika.

Ņemot vērā pašreizējās pašvaldību budžeta saistība un to iespējamo stāvokli nākotnē, var secināt, ka pašvaldības iespēju robežās būs spējīgas īstenot iecerētos PPP projektus un varēs attīstīt kopuzņēmumus ar privāto kapitālu.

Sadarbība

Kopīgai sadarbībai pašvaldību starpā ir jāpievērš īpaša uzmanība, runājot par efektīvākiem un veiksmīgākiem PPP projektiem. Šī brīža situācija pašvaldībās liecina par to, ka tās ir daļēji gatavas īstenot PPP projektus sadarbības ceļā. Lai gan nedaudz mazāk kā puse no aptaujātajām pašvaldībām, t.i. 29, ir gatavas sadarboties, pašvaldību vidē pastāv zināma robeža attiecībā uz sadarbību, kas neļauj izvērtēt sadarbības pozitīvos aspektus, tādus kā efektivitāte, resursu koncentrācija, zināšanu uzkrāšana un pilnveidošana, pieredzes gūšana u.c. Šo robežu, kas ierobežo pašvaldību vēlmi sadarboties, vai arī neļauj izšķirties par gatavību sadarboties, raksturo tādi faktori kā informācijas trūkums, neuzticība, skepse, piesardzība, sarežģītība un neskaidrības PPP jomā.

Pašvaldības ar budžeta apjomu vairāk kā 20 milj. Ls ir lielākā mērā gatavas sadarboties, lai īstenotu PPP projektus, nekā pārējās pašvaldības, kuru budžeta apjoms ir līdz 5 milj. Ls, 5-10 milj. Ls, 10- 20 milj. Ls.

Pašvaldību sniegtā informācija attiecībā uz gatavību praktizēt sadarbību, ļāva identificēt galvenos faktoros, kas veicina un kavē sadarbības attīstību. Sadarbību veicinošie faktori ietver efektivitāti (gan līdzekļu izlietošanas, gan īstenoto PPP projektu), risku sadales iespējas, pozitīvo piemēru popularizēšanu, pašvaldību fleksiblu attieksmi pret sadarbību.

Savukārt sadarbību kavējošie faktori ietver procesa sarežģītību, informācijas trūkumu, neskaidru likumdošanu PPP jomā, pozitīvo piemēru trūkumu, pieredzes trūkumu, finanšu līdzekļu trūkumu pašvaldībās, nepietiekošu valsts finansējumu, interešu saskaņošanas grūtības, rezervētu attieksmi pret PPP.

Kompetence

Kompetence ir rādītājs, kas prasa nopietnu iedziļināšanos pašvaldību kapacitātē, cilvēkresursu spējās, zināšanās un pieredzē PPP jomā.

Pētījuma ietvaros pašvaldību kompetences līmenis tika noteikts atbilstoši to spējai izstrādāt un vadīt PPP projektus, PPP regulējošo normatīvo aktu bāzes vērtējumam, minētajām grūtībām PPP projektu īstenošanā, kā arī ieteikumiem attiecībā uz PPP projektu realizēšanas sekmīgu veicināšanu.

Pašvaldības savu kapacitāti izstrādāt un vadīt PPP projektus, kopumā ņemot, vērtē kā daļēji pietiekamu. Lielās pašvaldības ar budžeta apjomu vairāk kā 20 milj. Ls savu kapacitāti vērtē vairāk pietiekamu kā nepietiekamu, atšķirībā no pašvaldībām, kuru budžeta apjoms ir līdz 5 milj. Ls, 5- 10 milj. Ls un 10- 20 milj. Ls.

Rādītāji, kas ietekmē pašvaldību kapacitāti PPP projektu īstenošanā saistīti ar tādiem faktoriem kā pieredze, teorētiskas un praktiskas zināšanas PPP projektu īstenošanā, resursu pietiekamība, informācijas pietiekamība, finanšu līdzekļi.

Pašvaldību spēja izprast un novērtēt PPP regulējošo normatīvo aktu ir viens no rādītājiem, kas ietekmē pašvaldību kompetences līmeni PPP jomā. Visbiežāk pašvaldības normatīvo aktu bāzi vērtē kā neskaidru. Bieži parādās arī tādi vērtējumi, ka normatīvo aktu bāze neatvieglo projektu īstenošanu, pašvaldības bieži to vērtē arī kā daļēji skaidru, daļēji pietiekamu, pietiekamu. Pašvaldībām īstenot PPP projektus traucē sarežģītā PPP procedūra, kas sasaucas ar neskaidrībām likumdošanā, kas savukārt daļēji saistīts ar pieredzes trūkumu PPP projektu izstrādē. Jo arī gadījumos, kad pašvaldībām ir teorētiski skaidra PPP saistošā likumdošana, praktiskās realizācijas līmenī tā joprojām paliek neskaidra.

Pašvaldības, kā iespēju veicināt PPP projektu īstenošanas attīstību, visbiežāk min labo prakses piemēru popularizēšanu, kas vienlaikus sniegtu gan daudzveidīgu informāciju par PPP projektu būtību, gan pierādītu to nozīmi kopēju sabiedrības pakalpojumu nodrošināšanā, atklātu iespējas un ieguvumus, rādītu piemērus, kā efektīvi koncentrēt pašvaldību līdzekļus un resursus. Pašvaldības par svarīgiem atzīst arī valsts finansiālo un praktisko atbalstu PPP projektu īstenošanā, informācijas nodrošināšanu un iepriekš sagatavotu tipveida dokumentāciju, kas saistās ar iespēju vienkāršot PPP projektu īstenošanas likumisko pusi.

Analizējot 17. grafiku, redzams, ka vislielāko interesi par PPP projektu realizāciju izrāda mazākās un lielākās pašvaldības. Mazo pašvaldību optimismu, iespējams, var skaidrot kā alternatīvu projektu realizācijas veidu apzināšanu nepietiekamu finanšu resursu situācijā, kas neatbilst PPP likumam un PPP projektu realizācijas labajai praksei. PPP likums nosaka, ka PPP projektus drīkst realizēt, ja finanšu ekonomiskais pamatojums skaidri parāda PPP realizācijas veida pārkāpumu pār citiem projekta realizācijas veidiem. Līdz ar to var uzskatīt, ka nelielo pašvaldību kompetence PPP projektu realizācijai ir nepietiekama, jo pie PPP projektu realizācijas plānošanas netiek ievēroti PPP likumā un citos normatīvajos aktos noteiktie priekšnoteikumi.

Summējot šos rādītājus, var secināt, ka, kopumā ņemot, pašvaldību kompetences līmenis PPP jomā nav pietiekošs. Tā paaugstināšana paredz dažādas uz attīstību un pilnveidošanos vērstas aktivitātes.

Attieksme

Pašvaldību attieksme kā nozīmīgs pamats, lai skaidrotu pašvaldību ieinteresētību PPP jomā un attīstībā, norāda uz to, kādu lomu vispār PPP ieņem pašvaldības darbībā.

Pašvaldību attieksmi ietekmē līdzšinējā pieredze PPP jomā, ja līdz šim pašvaldības ir veiksmīgi īstenojušas PPP projektus, ja ir guvušas attiecīgu pieredzi šajā jomā, tad attieksme to pierāda, attiecoties pret PPP kā līdzekli efektīvākai darbībai un mērķu sasniegšanai.

Pašvaldības norāda uz trūkumiem, kas tām neļauj īstenot PPP projektus, tās atzīst informācijas, zināšanu un pieredzes trūkumu un atzīst, ka nepieciešami dažādi semināri un informācijas nodošana gan privātajam, gan publiskajam sektoram. Pašvaldības apzinās tos līdzekļus, ar kuriem būtu panākama PPP projektu attīstība, tomēr neraugoties uz to, šobrīd pašvaldību attieksme pret PPP, kopumā ņemot, ir rezervēta. To raksturo šaubas, nepārliecinātība, neticība un skepse pret PPP kā relatīvi jaunu fenomenu.

No pašvaldību sniegtās informācijas, vērtējumiem un attieksmes izriet virkne dažādu ieteikumu, kā uzlabot pašvaldību kompetenci, attīstīt sadarbības iespējas, veicināt PPP projektu attīstību pašvaldībās un kā kopumā uzlabot PPP vides attīstību valstī.

Rekomendācijas

PPP vides uzlabošana valstī

- Lai valstī sekmīgi darbotos PPP un tiktu īstenoti patiešām veiksmīgi šāda veida projekti, gan privātajam, gan publiskajam sektoram ir svarīgi apzināties partnerības būtību. Šajā gadījumā projektā iesaistītajām pusēm ir jāspēj uzlūkot un identificēt sevi kā partneri, nevis kā pasūtītāju vai izpildītāju. Tā vietā, lai nonāktu interešu sadursmē, jāspēj apzināties partnerība kā komandas darbs, kurā būtisku lomu spēlē cieša sadarbība, vienošanās par kopīgām interesēm un mērķiem un kopīgu, efektīvu paņēmieni praktizēšana šo mērķu sasniegšanai.
- Tā kā PPP likums paredz, ka PPP projektu iniciē publiskais partneris, ir jāveic pasākumi, kas dotu iespēju savest kopā ieinteresētās puses, jo komersants, kurš ir ieinteresēts publiskā sektora objektu apsaimniekošanā vai pakalpojumu sniegšanā, pēc likuma nedrīkst iniciēt PPP projektus. Kā viens no risinājumiem būtu interešu jeb aktivitāšu bāzes izveide, kas apkopotu info gan par publiskā gan arī privātā sektora aktivitātēm.
- Lai nodrošinātu privāto un publisko partneri ar informāciju par PPP projektu īstenošanas specifiku, būtiski veikt ne tikai šādu veiksmīgo PPP projektu popularizēšanu, bet arī veikt pilnu risku analīzi kādam no lielajiem PPP infrastruktūras projektiem. Līdz šim šāda veida pētījumi nav veikti, taču tas būtu efektīvs līdzeklis, lai uzlabotu gan privāto, gan publisko

partneru kompetenci, kā arī kalpotu par noderīgu informācijas avotu.

Praksē ir pierādījies, ka PPP ir īpaši efektīvs risinājums lieliem un dārgiem projektiem. Nevis tikai Latvijas mērogiem lieliem, bet vismaz Eiropas mēroga projektiem. Šādiem projektiem parādās arī tādi riski, Latvijā līdz šim realizētiem projektiem ir triviāli un finansiālās sekas ir absolūti mazas. Daži piemēri - uzskaitījums, kam būtu jābūt risku izvērtēšanā:

- risku sadale starp projekta dalībniekiem;
- finansēšanas mehānismi un ķīlu (komercķīla un hipotēka) reģistrēšana;
- likumdošanas vai valūtu kursa izmaiņu risks;
- dažādi finansēšanas veidi (*asset finance, cash-flow finance*, utt.);
- maksātnespējas riski;
- darbinieku jautājumi (sociālās garantijas, streiki, arodbiedrības, pabalsti, štatu samazināšana, utt.);
- tehnoloģiju nomaiņa un jaunāko tehnoloģiju ieviešana;
- būvniecības kavējuma risks;
- novēlotas darbības uzsākšanas risks;
- pakalpojuma vajadzības samazināšanās risks, u.c.

Šie ir tikai daži no iespējamiem riskiem, kas kopā varētu sasniegt pat vairākus simtus pozīciju.

- Svarīgi palielināt izpratni par PPP projektu riskiem un risku sadali starp publisko un privāto partneri. Gadījumā, ja PPP projekta izstrādes laikā publiskais partneris ierosina izmaiņas projektā, pastāv risks, ka projekts tiktu apturēts privātajam partnerim pieejamā finansējuma dēļ. Tādēļ privātajam partnerim jau sākumā, piedaloties konkursā, ir būtiski jāizvērtē visi ar projekta īstenošanu saistītie jautājumi, jāiedziļinās partnera prasībās, lai spētu apzināties, vai patiešām konkursa specifikācijā ir viss paredzēts.
- Lai publiskajā un privātajā sektorā radītu pieaugošu interesi un motivāciju iesaistīties PPP, nepieciešams politisks atbalsts, kas ļautu gan privātajiem investoriem, gan pašvaldībām sajūst iniciatīvu arī no valsts puses attiecībā uz PPP vides kopējo attīstību valstī. Tādējādi pašvaldības un privātie partneri varētu iesaistīties PPP ar pārliecību par izdošanos un par atbalsta iespējām gadījumos, kad tas būtu nepieciešams.

Rekomendācijas attiecībā uz privāto sektoru

- Lai paaugstinātu privāto uzņēmēju kompetenci PPP jomā un radītu interesi iesaistīties PPP projektos, ar plašāku informāciju par PPP projektu specifiku un realizēšanas iespējām jānodrošina ne vien publiskais sektors, bet arī privātais. Kā liecina līdz šim esošā prakse, lai gan iespējas pastāv, tomēr privātā kapitāla piesaiste dažādu tautsaimniecību nozaru attīstības plānošanā vēl aizvien netiek pilnībā izmantota.
- Lai motivētu privātos partnerus iesaistīties PPP, būtu jāizstrādā dažādi motivējoši pasākumi, piemēram, jāatvieglo noteikumi privātajiem investoriem kapitāla piesaistē, jāievieš vienkāršoti nosacījumi, jādomā par nodokļu atlaižu piemērojumiem u.tml. pasākumiem, piemēram, arī īpašu valsts garantiju fonda izveidi ar mērķi aktivizēt un motivēt finanšu institūcijas iesaistīties PPP projektu finansēšanā.

Rekomendācijas attiecībā uz publisko sektoru

- Lai paaugstinātu pašvaldību vēlmi un interesi sadarboties savā starpā, ir nepieciešamība pēc izskaidrojoša darba – pašvaldības ir jāiepazīstina ar sadarbības veiksmīgajiem piemēriem, tādējādi mazinot pašvaldību skeptisko attieksmi pret sadarbību, jāizskaidro to reālās iespējas sadarboties, kā arī jāsniedz informācija par ieguvumiem, kas paredzami īstenojot PPP projektus sadarbības ceļā.
- Tā kā PPP projektu īstenošana pašvaldībām lielākoties nav skaidra, jāorganizē dažādi izglītojoši semināri, konferences vai diskusijas par PPP, tādējādi izskaidrojot pašvaldībām PPP projektu īstenošanas specifiku, sniedzot atbildes uz jautājumiem, kas līdz šim pašvaldībām nav bijuši skaidri PPP jomā, kopīgi diskutēt par šāda veida projektiem, panākot lielāku iedziļināšanos un ieinteresētību PPP.
- Lai paaugstinātu pašvaldību kompetences līmeni, ir nepieciešams kvalitatīvs izskaidrojošs darbs par PPP projektu īstenošanas specifiku, tādējādi izglītojot pašvaldību speciālistus, novēršot neskaidrības un mazinot sarežģījumus, ar ko pašvaldībām nākas saskarties izstrādājot šāda veida projektus. Turklāt šī izskaidrošana jāveic vienkāršā un saprotamā veidā, izmantojot dažādus uzskates materiālus, kas ļautu iedziļināties stāstītajā un izprast to.
- Pašvaldību vidū izskanēja viedoklis par to, ka nepieciešama pozitīvo PPP projektu īstenošanas gadījumu popularizēšana. Piemēri par to, kā ir ticis īstenots kāds PPP projekts no sākuma līdz beigām, var sniegt ļoti daudzveidīgu informāciju, kas pašvaldībām nepieciešama, lai izvērtētu savu gatavību, vēlmi un interesi iesaistīties šāda veida projektos. Turklāt svarīgi pašvaldības informēt ne tikai par veiksmēm, kādas bijušas

projekta īstenošanas gaitā, bet arī par neveiksmēm un grūtībām, ar kādām nācies saskarties projekta īstenošanā. Tādējādi pašvaldības varētu mācīties no citu kļūdām, lai nepieļautu tādas pašas īstenojot savus PPP projektus. Iespējams, par šādiem labās prakses piemēriem derētu ne vien Latvijā, bet arī ārvalstīs īstenotie PPP projekti.

- Būtiska problēma ir PPP regulējošās normatīvo aktu bāzes neskaidrība. Svarīgi nodrošināt pašvaldības ar dažādiem praktiskiem padomiem un līdzekļiem, piemēram, attīstīt un pilnveidot līgumu paraugus, vadlīnijas, pēc kādām izstrādāt PPP projektus, dažādus metodiskos materiālus, kas palīdzētu izprast PPP projektu īstenošanu. Efektīva būtu arī iepriekš sagatavota tipveida dokumentācija, kas ļautu pašvaldībām operatīvāk izmantot sev nepieciešamo informāciju attiecībā uz PPP projektu īstenošanas iespējām un vienkāršākā ceļā sagatavot projektu. Pašvaldībām nepieciešams arī rūpīgs izskaidrojošs darbs par pašreizējo PPP regulējošo normatīvo aktu bāzi.
- Svarīgi, lai uzsākot PPP projektus, pašvaldības paredzētu ne tikai vajadzīgos pakalpojumus, bet arī veiktu analīzi, kas paredzētu iespējamo pakalpojumu kritumu vai palielinājumu, tādējādi izvairoties no nevajadzīgiem riskiem un sarežģījumiem projekta īstenošanas gaitā.
- Tā kā Latvijā līdz šim nav pilnībā attīstīti atbalsta pasākumi pašvaldībām, būtiski attīstīt un pilnveidot kompetences centrus publiskajam sektoram, tādējādi nodrošinot pašvaldības ar zinošu speciālistu palīdzību, informācijas sniegšanu un praktisku atbalstu īstenojot PPP projektus.